

TÜRKİYE GARANTÖRLÜĞÜNDE SURIYE – LÜBNAN BİRLEŞMESİ

“TARİHSEL ZORUNLULUK, STRATEJİK
GEREKLİLİK VE YOL HARİTASI”

STRATEJİK ANALİZ RAPORU

TÜRKİYE GARANTÖRLÜĞÜNDE SURIYE – LÜBNAN BİRLEŞMESİ

Tarihsel Zorunluluk, Stratejik Gereklik ve Yol Haritası

Nisan 2026

YAYIN TARİHİ
Nisan 2026

HAZIRLAYAN
TESPAM

YAYINCI
TESPAM Yayınları

TÜM HAKLARI SAKLIDIR.
Bu raporun tamamı veya bir kısmı,
kaynak gösterilmeden kullanılamaz.

© 2026

İçindekiler

STRATEJİK ANALİZ RAPORU.....	1
YÖNETİCİ ÖZETİ.....	5
I. GİRİŞ: STRATEJİK ARKA PLAN, TEORİK ÇERÇEVE VE FIRSAT PENCERESİ.....	7
1.1 Raporun Amacı, Kapsamı ve Metodolojik Temeli.....	7
1.2 Neden Şimdi? Fırsat Penceresinin Bileşenleri.....	7
Birinci Bileşen: Suriye'de Rejim Sonrası Yeni Dönem	8
Ahmed el-Şara Yönetimi: Kimlik Dönüşümü ve Uluslararası Meşruiyet.....	9
Ekonomik Tablo ve Uluslararası Destek Çerçevesi.....	9
İkinci Bileşen: Lübnan'da Yeni Siyasi Yapı ve Devlet İradesi	10
Üçüncü Bileşen: Hizbullah'ın Güç Kaybı ve Dönüşüm Baskısı	10
Dördüncü Bileşen: Küresel ve Bölgesel Güçlerin Dikkat Dağılımı ve Bölgesel Mimari Boşluğu	11
Beşinci Bileşen: Lübnan-Suriye İlişkilerinin Yeniden Çerçevesi.....	12
Dönüşümün Sınırları ve Kalıcılık Koşulları.....	13
II. TARİHSEL ZEMİN: YAPAY SINIRLAR, DOĞAL BÜTÜNLÜK.....	14
2.1 Sykes-Picot'un Kalıcı Mirası: Sömürgeci Geometrinin Anatomisi	14
2.2 Bilad al-Sham: Tarihsel Bütünlüğün Coğrafi ve Demografik Boyutları	15
2.3 Osmanlı Döneminin Yönetim Mirası ve Türkiye'nin Tarihsel Konumu	16
2.4 Başarısız Birleşme Denemeleri: Karşılaştırmalı Tarihsel Analiz	16
III. SURİYE VE LÜBNAN'IN GÜNCEL DURUMU: FIRSAT VE KRİZ DİYALEKTİĞİ.....	18
3.1 Suriye: Toparlanma Sinyalleri Veren Ancak Dış Desteğe Muhtaç Geçiş Ekonomisi	18
3.2 Lübnan: Kurumsal Dirilişin Eşiğinde, Köklü Reformlara Muhtaç Devlet	18
3.3 Ekonomik Tamamlayıcılık: İktisadi Birleşmenin Yapısal Mantığı.....	19
IV. HİZBULLAH: ÖRGÜTÜN GELİŞİMİ, MEVCUT DURUMU VE DÖNÜŞÜM.....	20
4.1 Tarihsel Arka Plan: İsrail'in Lübnan İşgalinden Doğan Örgüt	20
4.2 2023-2025 Çatışma Süreci: Ağır Kayıplar, Ancak Kalıcı Tasfiye Değil.....	20
4.3 Hizbullah Sonrası Dönem: Devlet Egemenliğinin Güçlendiği Yeni Denklem.....	21
V. İSRAİL'İN BÖLGESEL POLİTİKASI: STRATEJİK TEHDİT VE PARADOKSİK ETKİ.....	22
5.1 Toprak Genişlemesinin Somut Boyutları (2023-2026).....	22
5.2 Entegrasyona Paradoksal Etkisi: Tehdit, Aynı Zamanda Güçlü Bir Zorunluluk Argümanı	23
VI. TÜRKİYE GARANTÖRLÜĞÜ: NEDEN YALNIZCA TÜRKİYE?.....	24
6.1 Rakip Aktörlerin Karşılaştırmalı Değerlendirmesi	24
6.2 Türkiye'nin Yapısal Araçları ve Arabuluculuk Kapasitesi	25
6.3 Garantörlük Modelinin Kurumsal Çerçevesi	26
VII. KAZAN-KAZAN DİNAMİKLERİ: KAPSAMLI KAZANIM ANALİZİ	27
7.1 Türkiye'nin Kazanımları	27
7.2 Suriye'nin Kazanımları	28
7.3 Lübnan'ın Kazanımları	28

7.7 Lübnan ve Suriye İçin En Kritik Kazanımları.....	29
VIII. ULUSLARARASI BOYUT: BÜYÜK GÜÇ REKABETİ VE AKTÖR POZİSYONLARI.....	30
8.1 Amerika Birleşik Devletleri: Pragmatik Ortaklık Zemini	30
8.2 Rusya: Çıkarların Korunması Karşılığı Pasif Onay.....	30
8.3 İran: En Zorlu Aktörü Yönetme	30
8.4 Körfez Ülkeleri, Çin ve AB: Finansman ve Meşruiyet Kaynakları.....	31
IX. ENERJİ JEOPOLİTİĞİ: KÜRESEL STRATEJİK DENKLEM	32
IX.I Suriye'nin Sahip Olduğu Hidrokarbon Potansiyeli	32
Harita 1: Kuzey Irak ve Suriye'deki Petrol ve Doğalgaz Sahaları.....	33
Harita 2: Kamışlı – Malikiye Arası Petrol ve Gaz Sahaları	34
Tablo 4: Kamışlı – Malikiye Arasında Yer Alan Sahaların Rezervleri.....	35
Harita 3: Haseke Şehri Civarındaki Petrol ve Gaz Sahaları.....	37
Tablo 4: Haseke Şehri Civarındaki Petrol ve Gaz Sahalarının Tahmini Rezervleri.....	37
Harita 4: Deyrizor Şehri Civarındaki Petrol ve Gaz Sahaları	38
Tablo 5: Deyrizor Şehri Civarındaki Petrol ve Gaz Sahalarının Tahmini Rezervleri.....	38
Harita 5: Bölgede Petrol Emareli Bazı Kuyular.....	40
Harita 6: Halep Vilayeti Arama Faaliyetleri İçin Potansiyel İhtiva Eden Bölgeler	40
IX.II Lübnan'ın Sahip Olduğu Hidrokarbon Potansiyeli.....	41
Harita 7: Lübnan Arama Ruhsatları ve Potansiyel İhtiva Eden Bölgeler.....	42
X. RİSK ANALİZİ VE ENGEL YÖNETİM STRATEJİLERİ.....	42
XI. SENARYO ANALİZİ: ÜÇ STRATEJİK YOLUN KARŞILAŞTIRILMASI.....	44
Senaryo A — Aktif Garantörlük: Türkiye Bölgesel Düzen Kurucu Rol Üstleniyor.....	44
Senaryo B — Pasif Bekleme: Kısa Vadeli Rahatlama, Uzun Vadeli Stratejik Kayıp	44
Senaryo C — Birleşme Gerçekleşmiyor, Parçalanma Derinleşiyor.....	44
XII. AŞAMALI BİRLEŞME YOL HARİTASI.....	45
12.1 Acil Önlemler (0–6 Ay).....	45
12.2 Orta Vadeli Önlemler (6–18 Ay).....	46
12.3 Uzun Vadeli Kurumsal Mimari (18 Ay ve Sonrası).....	46
XIII. SONUÇ: KAOS İÇİNDE DÜZEN KURMA KAPASİTESİ VE TARİHSEL	47
KAYNAKÇA	48

YÖNETİCİ ÖZETİ

Bu rapor, Türkiye Cumhuriyeti'nin garantörlüğünde hayata geçirilmesi önerilen Suriye–Lübnan siyasi birleşme sürecini kapsamlı bir analitik çerçevede ele almaktadır. Raporun temel önermesi açık ve nettir: Sykes-Picot düzeninin dayattığı yapay sınırlarla birbirinden koparılan Suriye ve Lübnan, coğrafi, tarihsel, demografik ve ekonomik açılardan köklü bir bütünlüğü paylaşmaktadır; bu iki devletin belirli bir model çerçevesinde birleşmesi hem bölge halklarının hem de uluslararası toplumun temel çıkarlarına hizmet etmektedir.

Rapor; senaryo analizi, tarihsel karşılaştırmalı analiz ve bölgesel güç dengesi değerlendirmesini bir arada kullanan bütünlük bir metodolojik yaklaşıma dayanmakta; teorik çerçeve olarak klasik bölgesel entegrasyon teorisinin yetersiz kaldığı bu özgün vakada, iki egemen devletin iradeleri ve güvenlik ihtiyaçları ekseninde şekillenen garantörlük destekli devlet birleşmesi modelini esas almaktadır.

Ortadoğu'nun son yüzyılına damgasını vuran parçalı devlet yapıları, keyfi sömürgeci sınır çizgileri ve birbirini izleyen siyasi krizler, Suriye ve Lübnan'ı karmaşık geçiş süreçlerinin eşiğine getirmiştir. Ne var ki her iki ülkede de 2024–2025 döneminde yaşanan siyasi kırılmalar, paradoks biçimde yeni fırsatlar üretmiştir: Suriye'de Aralık 2024'te gerçekleşen rejim değişikliği ülkeyi on üç yıllık iç savaşın getirdiği izolasyondan uluslararası sisteme yeniden entegrasyon sürecine taşırken; Lübnan'da Ocak 2025'te Cumhurbaşkanı Joseph Aoun'un seçilmesi ve yeni hükümetin kurulması, iki yılı aşkın kurumsal felcin ardından devlet mekanizmasını yeniden işler hale getirmiştir. Tabii tüm bu süreçler devam ederken, İsrail'in bölgede tacizleri artmaya devam etmiş ve yaşananlar iki ülkeyi de derin bir güvenlik zafiyetinin içine sürüklemiştir. Bu tablo, her iki ülkenin de yeni yapısal düzenlemelere açık, dış garantörlüğe muhtaç ve tarihsel açıdan kritik bir geçiş döneminde bulunduğu işaret etmektedir.

Tablo 1: Raporun Temel Bulguları

Bulgu No	Temel Tespit	Stratejik Önem
1	İsrail'in hem Suriye hem de Lübnan'a yönelik saldırıları, işgal girişimleri ve tacizleri giderek artmaktadır. Bunun önüne geçebilmek için, iki ülkenin güçlerini Türkiye garantörlüğünde birleştirebilmeleri çok önemlidir.	Kritik
2	Suriye ve Lübnan, 1916 Sykes-Picot düzenlemesinin bir ürünü olarak, yapay sınırlarla bölünmüş tarihsel, kültürel ve demografik bir bütünlüğün parçalarıdır. Bu zemin, önerilen birleşmeye güçlü bir normatif meşruiyet sağlamaktadır.	Yüksek
3	Hizbullah, 2024 çatışma sürecinde ağır kayıplar vererek operasyonel kapasitesi nezdinde tarihinin en düşük düzeyine gerilemiştir. Suriye'de İran'ın nüfuzu kırılmış ve Hizbullah'ı besleyecek Şii koridorunun önüne geçilmiştir. Yaşanan savaş, İran'ın bölgedeki kabiliyetlerini kısıtlamıştır. Bu tablo, yapısal bir dönüşüm için bir fırsat penceresi olarak düşünülebilecektir.	Kritik
4	Daha 100 yıl öncesine kadar neredeyse 800 yıl boyunca bölgeyi adaletle idare etmiş olan Türkiye, Suriye'de büyük bir dönüşüme öncülük etmiş ve bölgenin yeniden terörden, İsrail gibi tehditlerden arındırılması için gayretlerini hızlandırmıştır. Diğer taraftan günümüz konjonktüründe tüm taraflarla eş zamanlı diyalog kanallarını açık tutabilen tek NATO üyesi aktör de Türkiye'dir. Bu benzersiz konum garantörlükte rakipsiz bir fırsat sunmaktadır.	Kritik
5	Birleşme, tüm taraflar için somut bir kazan-kazan niteliği taşımaktadır: Suriye daha geniş ölçekli denize erişim kabiliyetleri ve uluslararası meşruiyet kazanırken, Lübnan ekonomik hinterland ve istikrar elde edebilecektir. Ayrıca bu süreç Türkiye'nin de desteği ile çok daha büyük yatırımların çekilebilmesine ön ayak olacaktır.	Yüksek
6	Hürmüz Boğazı aksaklığıyla küresel stratejik değeri olağanüstü artan Doğu Akdeniz ticaret ve enerji koridorları, bu birleşme projesine uluslararası aktörlerin ilgisini çeken güçlü bir eksen oluşturmaktadır. Tabii diğer taraftan böylesi bir süreçten en çok İsrail ve sonrasında da İran rahatsız olacaktır.	Yüksek
7	Enerji alanında hem Suriye hem de Lübnan'da büyük fırsatlar bulunmaktadır. Tabii bu fırsatların değerlendirilebilmesi için öncelikle güvenliğin tesis edilmesi elzemdir. İsrail'in ilgili ülkelerde yürüttüğü tacizler ve kullandığı ayrılıkçı gruplar, güvenlik risklerini pekiştirdiği gibi yatırım yapılabilirliği de engellemektedir. Bunun için Türkiye'nin garantörlüğünde iki ülkenin de enerji kaynak potansiyelinin değerlendirilebilmesi, yeni süreçte denge değiştirici bir rol üstlenecektir.	Yüksek

Coğrafi, tarihsel, askeri, ekonomik ve diplomatik kapasitesi itibarıyla Suriye-Lübnan birleşme sürecini yönlendirme ve güvence altına alma yeterliliğine sahip tek aktör Türkiye Cumhuriyeti'dir.

I. GİRİŞ: STRATEJİK ARKA PLAN, TEORİK ÇERÇEVE VE FIRSAT PENCERESİ

1.1 Raporun Amacı, Kapsamı ve Metodolojik Temeli

Bu rapor, Suriye ve Lübnan arasında kurumsal düzeyde bir siyasi birleşmenin koşullarını, olası biçimlerini ve sonuçlarını kapsamlı analitik bir çerçevede değerlendirmek; bu süreçte Türkiye Cumhuriyeti'nin üstlenebileceği garantörlük rolünü somut politika önerileriyle birlikte karar alıcıların önüne koymak amacıyla kaleme alınmıştır. Raporun ürettiği çözüm önerileri hem normatif hem de operasyonel düzeyde ele alınmaktadır.

Bu çalışma, bölgesel entegrasyon yazınının egemen kavramsal araçlarından bilerek ve gerekçeli biçimde uzak durmaktadır. Ernst Haas'ın neo-fonksiyonalist teorisi; çok sayıda ülkenin katıldığı, benzer gelişmişlik düzeyine sahip ve ortak kurumlara aşinalığı bulunan topluluklarda ortaya çıkan işlevsel yayılma dinamiklerini açıklamaktadır. Suriye ve Lübnan vakası ise bu tanımın dışına taşar: söz konusu olan, Avrupa entegrasyonuna benzer çok aktörlü bir süreç değil; tarihsel bütünlüğü koparılmış, yapısal güvenlik sorunlarıyla boğuşan ve güvenilir bir dış garantöre muhtaç iki egemen devletin iradeleri ekseninde şekillenen özgün bir birleşme modelidir.

Bu nedenle rapor, teorik çerçevesi olarak 'garantörlük destekli devlet birleşmesi' modelini benimser. Bu model üç temel eksen kapsar: (1) Tarihsel meşruiyet — iki devlet arasındaki yapay ayrılığın tarihsel haksızlığının tanınması ve giderilmesi; (2) Güvenlik rasyonalitesi — iki zayıf devletin birleşik ve garantörlü bir yapı aracılığıyla bölgesel tehditlere karşı çok daha güçlü bir direnç kapasitesi geliştirmesi; (3) Ekonomik zorunluluk — birbirini yapısal olarak tamamlayan iki ekonominin bütünleşmesinden doğan kazan-kazan sinerjisi. Metodolojik araçlar olarak senaryo analizi, tarihsel karşılaştırmalı analiz ve bölgesel güç dengesi değerlendirmesi kullanılmıştır.

1.2 Neden Şimdi? Fırsat Penceresinin Bileşenleri

Kavramsal Çerçeve: Kesintili Denge ve Bölgesel Dönüşüm

Bölgesel dönüşüm fırsatları nadiren birden fazla elverişli koşulun eş zamanlı kesişmesiyle kendini gösterir. Tarihsel iktisat yazınında punctuated equilibrium — kesintili denge — olarak tanımlanan bu tür konjonktürel kırılmalar, uzun dönemler boyunca sürüncemede kalan meselelerin kısa bir zaman dilimine sıkıştırılmış dönüşümlerine zemin hazırlar. Niles Eldredge

ve Stephen Jay Gould'un 1972'de evrimsel biyoloji için geliştirdiği bu kavram, zamanla Krasner (1984) ve Baumgartner ile Jones (1993) gibi siyaset bilimcileri tarafından kurumsal dönüşüm dinamiklerini açıklamak için siyaset bilimine aktarılmış; ardından Collier ve Collier'in (1991) *Shaping the Political Arena* çalışmasıyla uluslararası ilişkiler literatürüne kalıcı biçimde yerleşmiştir.

Kavram, uzun süreli yapısal istikrar dönemlerinin ani ve derin kırılma anlarıyla kesintiye uğradığını; bu kritik kavşaklarda (critical junctures) küçük değişkenlerin büyük tarihsel sonuçlar doğurabildiğini öne sürer. Suriye ve Lübnan özelinde 2024–2026 dönemi, tam da böyle bir kesintili denge anını temsil etmektedir. Bu dönemi önceki konjonktürel açılımlardan ayırt eden şey, birden fazla yapısal kırılmanın eş zamanlı ve birbirini besler biçimde tezahür etmesidir: rejim çöküşü, devlet yeniden inşası, silahlı aktörlerin dönüşüm baskısı, artan İsrail tehdidi, zayıflayan İran ve büyük güçlerin dikkat dağınıklığı. Tarihsel analogiler bağlamında, bu çok-bileşenli açılım yalnızca 1990 sonrası Orta Avrupa deneyimiyle ya da 1989–1991 Orta Doğu barış süreci girişimleriyle karşılaştırılabilir niteliktedir; ancak her iki örneğin de içsel dinamiklerinden önemli ölçüde farklılaştığı görülmektedir.

Birinci Bileşen: Suriye'de Rejim Sonrası Yeni Dönem

Beşar Esad yönetiminin 8 Aralık 2024'te çöküşü, Suriye'de onlarca yıllık otoriter yapının anlık biçimde tasfiyesini beraberinde getirmiştir (BBC News, 2024; Reuters, 2024). 1970'ten bu yana kesintisiz süren Baas Partisi iktidarının ve ardından gelen Esad aile hanedanlığının sona erışı, salt bir yönetici değişikliğinin çok ötesinde, devlet kurumlarının yeniden dizaynını zorunlu kılan köklü bir dönüşüm sürecini başlatmıştır (Hinnebusch, 2001).

Yapısal açıdan değerlendirildiğinde, bu çöküş öngörülemez ani bir gelişme değil, birden fazla etkeni bir araya getiren birikmeli bir sürecin sonucudur. Suriye Fiziki Hasar ve Yeniden İnşa Değerlendirmesi (2011–2024) başlıklı raporun verilerine göre savaş öncesinde 67,5 milyar dolar seviyesinde olan Suriye ekonomisi, 2024 yılı itibarıyla 21,4 milyar dolara gerilemiştir. Reel GSYİH'de yaşanan yaklaşık yüzde elli üçlük bu daralmaya, ülkedeki fiziksel altyapı stokunun yüzde kırkının hasar görmesi eşlik etmiştir. Dünya Bankası tarafından hazırlanan bu çalışma, çatışmaların ülkenin brüt sermaye stokunun yaklaşık üçte birini yok ettiğini ve doğrudan fiziksel hasarın 108 milyar dolara ulaştığını ortaya koymaktadır. Toplam yeniden inşa maliyetinin ise 216 milyar dolar olduğu tahmin edilmektedir; bu miktar, Suriye'nin güncel GSYİH'sinin yaklaşık on katı büyüklüğündedir (World Bank, 2025, s. 12).

Ahmed el-Şara Yönetimi: Kimlik Dönüşümü ve Uluslararası Meşruiyet

Ahmed el-Şara önderliğinde kurulan geçiş yönetimi, uluslararası meşruiyet arayışında hızla somut adımlar atmıştır. 29 Ocak 2025'te Şam'da düzenlenen Zafer Konferansı'nda geçiş dönemi cumhurbaşkanı ilan edilen Şara'nın önderliğindeki yönetim, göreve gelir gelmez kritik bir dizi karar almıştır: Baas Partisi ile bağlantılı tüm kurumlar feshedilmiş, 2012 Anayasası yürürlükten kaldırılmış, genel af ilan edilerek zorla silah altına alınan gençler muafiyetten yararlandırılmış, tüm silahlı grupların devlet ordusu çatısı altında birleşeceği duyurulmuş ve tüm mezhep ile azınlık gruplarının korunacağı taahhüdü kamuoyuyla paylaşılmıştır.

Şara'nın dış politika önceliği, uluslararası yaptırımların kaldırılması ve Suriye'nin küresel ekonomiye yeniden entegrasyonu olmuştur. İlk resmi yurt dışı ziyaretini Suudi Arabistan'a gerçekleştiren Şara, kısa sürede Türkiye, Fransa, Almanya ve İngiltere başkentlerinde de kabul görmüştür. Türkiye, büyükelçiliğini derhal yeniden açan ilk ülkeler arasında yer almış; MİT Başkanı İbrahim Kalın, Şam'a ilk ziyaret gerçekleştiren üst düzey yabancı yetkili olmuştur.

Mayıs 2025'te ABD Başkanı Trump'ın Riyad ziyaretinde Suriye'ye yönelik yaptırımları kaldırması ve Ahmed el-Şara ile bizzat görüşmesi, ardından Haziran 2025'te Kongre'nin Sezar Yasası'nın askıya alınmasına zemin hazırlaması, Şam yönetiminin uluslararası meşruiyet kazanma sürecini hızlandırmıştır. Bu gelişme, bir dönem ABD'nin terör listesinde yer alan ve başına 10 milyon dolar ödül konulan Şara'nın dönüşümünün ne denli kapsamlı algılandığını belgelemiştir (DW, 2025a). Avrupa cephesinde de benzer bir normalleşme örüntüsü gözlemlenmiştir: İngiltere Temmuz 2025'te Suriye ile diplomatik ilişkilerini resmen yeniden tesis etmiş; Almanya Başbakanı Friedrich Merz ile görüşen Şara, enerji, altyapı ve konut alanlarında yatırım çağrısında bulunmuştur (Sert, 2026).

Ekonomik Tablo ve Uluslararası Destek Çerçevesi

Suriye'nin ekonomik durumu, geçiş yönetiminin önünde duran en kapsamlı yapısal sorundur. Dünya Bankası tahminlerine göre ülkenin toplam borcu 2024 sonu itibarıyla GSYİH'nin sekiz katına denk gelen yaklaşık 27 milyar dolardır; bu borcun önemli bir kısmı İran'a olan birikimli yükümlülüklerden oluşmaktadır. Bunun yanı sıra Suriye, yıllık piyasa değeri 5,6 milyar dolara ulaşan captagon ticaretinin yarattığı kayıt dışı ekonomiyi de devralmak zorunda kalmıştır (Genç, 2025).

Ne var ki ekonomik tabloda 2025 ortasından itibaren iyileşme sinyalleri de belirmiştir. IMF heyetinin Kasım 2025'te Şam'ı ziyareti ve ardından yayımlanan değerlendirmede Suriye ekonomisinin toparlanma işaretleri gösterdiği teyit edilmiş; enflasyon oranının tek haneli seviyelere gerilediği ve döviz kurunda değer kazanımı yaşandığı belirtilmiştir. Katar ve Suudi Arabistan'ın Suriye'nin Dünya Bankası'na olan borcunu ödeyerek Şam'ın uluslararası finans kuruluşlarıyla yeniden ilişki kurmasına zemin hazırlaması da bölgesel finansman istekliliğinin somut göstergeleri arasında yer almaktadır. Bununla birlikte akademisyenler ve Suriyeli iktisatçılar arasındaki tartışmalar, ülkenin dış finansmana — özellikle IMF'nin yapısal koşulluluk mekanizmalarına — bağımlı hâle gelme riskine dair ciddi uyarıları gündeme taşımaktadır.

Tabii tüm bunlara karşın ülkenin sahip olduğu yer altı kaynak potansiyeli, ülkenin yeniden inşası sürecinde bir hayli faydalı olacaktır.

İkinci Bileşen: Lübnan'da Yeni Siyasi Yapı ve Devlet İradesi

Lübnan, 2019'dan bu yana derin bir ekonomik çöküş, kurumsal felç ve güvenlik krizlerinin pençesinde kalmıştır. Ülkenin kırılğan mezhepsel güç paylaşım sistemi, dış aktörlerin müdahaleleriyle birleşerek cumhurbaşkanlığı seçimlerini kronik biçimde tıkayan bir kısır döngü üretmektedir. Krasner'ın (1984) state sovereignty analizinde tanımladığı 'zayıf devlet–güçlü para-devlet aktör' paradoksunun en keskin örneği olarak sıklıkla anılan Lübnan, bu yapısal sorununu Ekim 2022'de Michel Aoun'un görev süresinin dolmasıyla birlikte iki yılı aşan bir cumhurbaşkanlığı boşluğuna dönüştürmüştür.

Ocak 2025'te yaşanan kritik siyasi kırılma bu tabloyu değiştirmeye başlamıştır. İki buçuk yıllık cumhurbaşkanlığı boşluğunun ardından, 9 Ocak 2025'te ordu komutanı Joseph Aoun 128 milletvekilinden 99'unun oyuyla cumhurbaşkanlığına seçilmiştir (Euronews, 2025a). Uluslararası Adalet Divanı eski Başkanı Nevvaf Selam başbakanlığa atanmış ve Hristiyanlar ile Müslümanlar arasında eşit olarak bölünmüş 24 bakandan oluşan kabinesini kurmuştur (Euronews, 2025b). Cumhurbaşkanı Aoun, 2025 yılı sonuna kadar tüm silahların devlet kontrolüne alınmasına yönelik kararlarını kamuoyuyla paylaşmıştır.

Üçüncü Bileşen: Hizbullah'ın Güç Kaybı ve Dönüşüm Baskısı

Hizbullah, Kasım Süleymani'nin öldürülmesiyle birlikte bölgede güç kaybetmeye başlamıştır. Akabinde 2023–2024 döneminde İsrail'in çok katmanlı operasyonlarıyla karşı karşıya

kalmıştır. 17–18 Eylül 2024 tarihlerinde örgüt üyelerinin kullandığı çağrı cihazları ve telsizler Lübnan ve Suriye'de eş zamanlı olarak patlatılmıştır (Kent, 2024). 28 Eylül 2024'te 32 yıllık genel sekreter Hassan Nasrallah'ın hayatını kaybetmesi ve ardından üst komuta kadrosunun büyük bölümünün tasfiye edilmesi, örgütte tarihinin en derin liderlik boşluğunu doğurmuştur (Anadolu Ajansı, 2024). Kasım 2024'teki ateşkes anlaşmasıyla Hizbullah'ın Litani Nehri güneyindeki bölgeyi boşaltması ve Lübnan ordusunun bu bölgelerde konuşlanması, devletin güney sınırı üzerindeki otoritesinin tarihsel ölçekte güçlenmesi anlamına gelmiştir.

Ancak meselenin doğru değerlendirilebilmesi için şu husus net biçimde ifade edilmelidir: 2026 başında yayımlanan Alma Enstitüsü tahminlerine göre Hizbullah'ın elinde yaklaşık 25.000 roket bulunduğu ve toplam 40.000 militanıyla 5.000 kişilik Rıdvan Kuvvetleri'nin faaliyetini sürdürdüğü öne sürülmüştür. Bu rakamlar, örgütün zayıflamasına karşın tamamen çökmüş olmadığını ortaya koymaktadır. Lübnan devletinin bu çerçevede hayata geçirdiği Homeland Shield (Vatan Kalkanı) planı, silahların devlet tekelinde toplanmasını öngören beş aşamalı bir yol haritasını kapsamaktadır. Cumhurbaşkanı Aoun, 2026 başında ordunun planın ilk aşamasında hedefine ulaştığını açıklamıştır (TRT Haber, 2026).

Diğer taraftan artan ekonomik sorunlar, Suriye'den dışlanma ve İsrail (ve ABD) ile girişilen savaşlar İran'ın da Hizbullah'a olan desteğini azaltmıştır.

Dördüncü Bileşen: Küresel ve Bölgesel Güçlerin Dikkat Dağılımı ve Bölgesel Mimari Boşluğu

ABD, Çin ile rekabeti ve İsrail'e destek gayesiyle müdahil olduğu İran ile aktif çatışma sürecinde oldukça kırılmalı bir konuma düşmüştür. Bu sebeple uzun vadeli bölgesel mimari projelerine gündem açma kapasitesi son derece sınırlanmıştır. Trump yönetiminin 'işlem odaklı' dış politika yaklaşımı, sistematik bölgesel mühendislik yerine hızlı diplomatik kazanımlara öncelik tanıma eğilimini güçlendirmektedir.

Rusya, Ukrayna savaşının yarattığı stratejik yük altında Suriye'deki askeri varlığının geleceğini güvence altına alma gücüyle boğuşmaktadır; Moskova'nın Levant coğrafyasındaki etki kapasitesi, 2015–2024 döneminin belirgin biçimde gerisine düşmüştür.

İran, iç geçiş sancıları ve bölgesel vekâlet ağının kapasitesindeki ciddi erozyon nedeniyle kısa vadeli bölgesel projeksiyonu önemli ölçüde kısıtlanmış bir aktöre dönüşmüştür. Suriye'deki Esad rejiminin çöküşüyle İran'ın Akdeniz'e uzanan kara köprüsü fiilen kesilmiş; bu gelişme

İran eksenli bölgesel düzenin jeopolitik mantığını yapısal düzeyde çökertmiştir. Diğer taraftan İsrail (ve ABD) ile girişilen savaşlar ülkeyi çok daha yoğun bir ekonomik buhrana itmiştir.

Benzer şekilde İran ve Gazze savaşlarında İsrail de ağır kayıplar vermiş, galip olamamış ve sosyoekonomik açıdan bir buhrana sürüklenmiştir.

Çin ise bölgedeki ekonomik ilgisini korumakla birlikte askeri ve siyasi garantörlük üstlenecek araçlar ve niyet konusunda yeterince hazır görünmemektedir (DEİK, 2019).

AB ülkeleri ve İngiltere ise Trump ile birlikte dönüşen ABD dış politikasının şokunu halen üzerlerinden atamamıştır.

Türkiye ise artan siyasi, teknolojik, diplomatik ve askeri kabiliyetleriyle, başarıyla uyguladığı denge politikalarıyla bölgede nüfuzunu daha da arttırmıştır.

Bu koşullar bütünü, bölgesel bir mimari inisiyatif için benzersiz biçimde açık bir alan ortaya çıkarmaktadır; ancak ortaya koyulan bu kurgusal pencerenin ömrü kısadır. Çünkü yakın gelecekte;

- ABD yönetimi ile birlikte dış politikası değişebilecek,
- Artan petrol fiyatları ve belli bir ölçekte gevşetilen yaptırımlarla Rusya'nın kabiliyetleri artabilecek,
- Türkiye'yi dengelemesi için ABD/İsrail aklı İran ile anlaşarak, İran'ın yeniden güçlenmesini teşvik edebilecek,
- İran Savaşında bölgedeki teknik, ekonomik, psikolojik etkinliğini daha da arttıran Çin, daha proaktif girişimleri göze alabilecektir.

Dolayısıyla, Türkiye'nin garantörlüğünde girişilebilecek bu yeni süreç için hızlı hareket edilmesi ve özellikle Körfez ülkelerinin de desteği ile Lübnan–Suriye eksenindeki devlet inşa süreçlerinin dikkatle şekillendirilmesi gerekecektir.

Beşinci Bileşen: Lübnan–Suriye İlişkilerinin Yeniden Çerçevesi

Esad rejiminin çöküşünün ardından Suriye ile Lübnan hükümetleri arasındaki ikili ilişkiler, güvenlik, adli yardımlaşma ve mültecilerin geri dönüşü ekseninde stratejik bir ivme kazanmıştır. Bu iş birliğinin en somut göstergesi, her iki ülkenin adalet bakanlıkları arasında imzalanan suçluların iadesi ve mahkumların transferine ilişkin protokolün hayata

geçirilmesidir. Lübnan hapisanelerindeki Suriyeli mahkumların Cdeydet Yabus Sınır Kapısı üzerinden ülkelerine iade edilmesi, iki ülke arasındaki güvenlik ve insani koordinasyonda yeni bir dönemi başlatmıştır (SANA, 2026). Nihayetinde bu yeni dönem, Şam'ın geçmişteki müdahaleci politikalarından koparak Lübnan'ın devlet egemenliğini tanıyan ve bölgesel istikrar odaklı rasyonel bir zemine oturduğunu kanıtlamaktadır.

Öte yandan artan İsrail tehdidi iki ülkenin de bir araya gelmesi fikrini daha da güçlendiren doğal bir sinerjiye dönüşmüştür.

Suriye'deki dönüşüm akabinde, İran savaşları süreçlerinde Türkiye'nin yürüttüğü diplomasi ve güvenlik politikası; bölge devletlerinin güvenlik anlamında Türkiye ile çalışmalarını daha fazla önceliklendirmesi sonucunu doğurduğundan, bu durum beraberinde yeni bir garantörlük modelini de ön plana çıkarmıştır.

Dönüşümün Sınırları ve Kalıcılık Koşulları

2024–2026 döneminde Levant coğrafyasında eş zamanlı açılan yapısal pencere, tarihsel ölçekte istisna niteliğindedir. Ancak tarih bize yapısal açılımların kalıcı dönüşümlere dönüşmesinin nadiren kendiliğinden gerçekleştiğini öğretmektedir. Hem Suriye'de hem de Lübnan'da yeniden yapılanma süreçleri, derin ve çok katmanlı yapısal engellerle karşı karşıyadır. Suriye'de iç uzlaşımın sürdürülebilirliği, Kürt sorununa kalıcı çözüm bulunması, eski rejim mensuplarının sisteme entegrasyonu ve IŞİD benzeri yapıların yeniden ortaya çıkmasının önlenmesi gibi kritik başlıklar masada durmaya devam etmektedir. Lübnan'da ise mezhep temelli siyasi mimari, ekonomik kriz, dondurulmuş banka mevduatlarının çözüme kavuşturulması sorunu ve Hizbullah'ın silahsızlandırılması sürecinin İsrail–Lübnan güvenlik denkleminde iç içe geçmişliği, yapısal sorunların derinliğini ve çözümünün ne denli çok taraflı bir çaba gerektirdiğini ortaya koymaktadır. Bu nedenle 2024–2026 konjonktürünün 'kesintili denge' çerçevesinde anlamlı kılınması, tarihsel önemin tescilinden ibaret olmamalıdır. Asıl mesele, bu dönüşüm potansiyelinin hangi koşullar altında kalıcılaşılabileceğinin analitik araçlarla haritalandırılmasıdır.

Diğer taraftan iki ülke için de sürekli artan İsrail tehdidi, artık bir şeylerin yapılması gerektiğini de gözler önüne sermektedir.

II. TARİHSEL ZEMİN: YAPAY SINIRLAR, DOĞAL BÜTÜNLÜK

2.1 Sykes-Picot'un Kalıcı Mirası: Sömürgeci Geometrinin Anatomisi

Ortadoğu'nun modern siyasi coğrafyasını şekillendiren en kritik kırılma noktalarından biri, hiç şüphesiz 16 Mayıs 1916 tarihinde imzalanan Sykes-Picot Anlaşması olmuştur. İngiltere adına Mark Sykes ile Fransa adına François Georges-Picot arasında imzalanan bu gizli anlaşma, Osmanlı İmparatorluğu'nun Türkmen ve Arap vilayetlerinin savaş sonrası paylaşımını öngörmekte ve bölgenin siyasi sınırlarını yerel toplumsal gerçekliklerden ziyade Avrupa güç dengeleri ve stratejik çıkarlar doğrultusunda yeniden tasarlamaktaydı. Bu bağlamda ortaya çıkan sınır düzeni, modern literatürde sıklıkla kolonyal geometri veya emperyal sınır mühendisliği olarak kavramsallaştırılmaktadır (Yavuz, 2024).

Bu sınırların çiziminde etnik dağılım, mezhepsel yapı, kabile ağları, ekonomik hinterlandlar, su kaynakları ve ulaşım hatları gibi jeopolitik ve sosyolojik değişkenlerin büyük ölçüde göz ardı edildiği görülmektedir. Dolayısıyla Ortadoğu'daki birçok siyasi kriz, iç savaş, sınır anlaşmazlığı ve devlet içi kimlik çatışmasının kökeni, yalnızca güncel siyasi gelişmelerde değil, aynı zamanda Birinci Dünya Savaşı sonrası oluşturulan bu sınır düzeninde aranmalıdır. Diğer taraftan ilgili dizaynın bölgede oluşturulan suni devletçiklerin hiçbir zaman bir araya gelememelerini ve bitmeyen bir çatışma ortamına sürüklenmelerini temenni eden ve bu minvalde kurgulayan İngiliz aklının eseri olduğu da dikkatlerden kaçmamalıdır.

Bu tezi güçlendiren en önemli tarihsel belgelerden biri, 1919 yılında ABD Başkanı Woodrow Wilson'ın talimatıyla kurulan King-Crane Komisyonu raporudur (Wikipedia, 2024). Komisyon, Suriye, Lübnan ve Filistin bölgelerinde kapsamlı saha araştırmaları yürütmüş ve yerel halkın büyük çoğunluğunun Fransız mandasını reddederek birleşik ve bağımsız bir Arap devleti kurulmasını desteklediğini tespit etmiştir. Ancak bu rapor, büyük güçlerin paylaşım planlarıyla çeliştiği için Paris Barış Konferansı sırasında siyasi olarak dikkate alınmamış ve rafa kaldırılmıştır.

Fransa'nın manda yönetimi sürecinde uyguladığı en önemli stratejilerden biri, bölgeyi tek bir siyasi yapı altında yönetmek yerine mezhepsel ve etnik temelde bölünmüş idari birimler oluşturmak olmuştur. Bu strateji kapsamında 1920 yılında 'Grand Liban' yani Büyük Lübnan devleti kurulmuş ve Lübnan, Suriye'den ayrı bir siyasi yapı haline getirilmiştir. Lübnan'ın Suriye'den ayrılması yalnızca bir sınır değişikliği değil, aynı zamanda mezhepsel siyasetin

kurumsallaşmasının başlangıcı olmuştur. Lübnan'da oluşturulan mezhebe dayalı siyasi sistem (confessional system), devlet kurumlarının mezhepler arasında paylaşılmasına dayanan bir yönetim modeli ortaya çıkarmış ve bu durum zamanla siyasi istikrarsızlık, iç savaş ve dış müdahalelere açık kırılmalı bir devlet yapısı üretmiştir. Nitekim 1975–1990 Lübnan İç Savaşı'nın yapısal nedenleri incelendiğinde, Fransız manda döneminde oluşturulan bu mezhepsel güç paylaşımı sisteminin uzun vadeli etkileri açıkça görülmektedir.

Sonuç olarak Sykes-Picot düzeni yalnızca bir sınır anlaşması değil, Ortadoğu'da devlet oluşumu, kimlik siyaseti, mezhepsel bölünme, güvenlik kırılmalılığı ve dış müdahale dinamiklerini şekillendiren bir jeopolitik paradigma oluşturmuştur. Bu miras, Ortadoğu'da devletlerin sınırlarından çok, devletlerin varoluş mantığını belirleyen tarihsel bir jeopolitik tasarım olarak varlığını sürdürmektedir.

2.2 Bilad al-Sham: Tarihsel Bütünlüğün Coğrafi ve Demografik Boyutları

Tarihsel coğrafya literatüründe Bilad al-Sham (Büyük Suriye), salt siyasi sınırların ötesinde organik bir bütünlüğü ifade eden bir havza tanımıdır. Kuzeyde Toros Sıradağları'ndan güneyde Sina Yarımadası'na, batıda Akdeniz kıyılarından doğuda Fırat Nehri ve Suriye Çölü'ne kadar uzanan bu bölge, insanlık tarihinin en köklü yerleşim alanlarından biridir. Bilad al-Sham'ın tarihsel bütünlüğü, rastlantısal bir siyasi birleşmeden ziyade coğrafi determinizmin ve bu coğrafya üzerinde şekillenen demografik devingenliğin bir ürünüdür.

Bölgenin demografik boyutu 'kozmpolit bir bütünlük' olarak tanımlanabilir. Bilad al-Sham, etnik ve dinsel çeşitliliğin bir çatışma unsuru olmaktan ziyade toplumsal iş bölümünün bir parçası haline geldiği nadir coğrafyalardan biridir. Tarihsel süreçte Sami kavimlerin göçleri, Helenistik etkiler, Roma idari düzeni ve ardından gelen İslamlaşma süreci bölgede katmanlı bir kimlik yapısı oluşturmuştur. 19. yüzyıla kadar devam eden bu 'sınır tanımayan' toplumsal yapı, bölgedeki aşiret bağlarının ve dini cemaatlerin coğrafi sınırları aşan bir etki alanına sahip olmasını sağlamıştır. Diğer taraftan bu bölge yaklaşık 800 yıl boyunca bir bütün olarak Türk devletleri tarafından tek çatı altında başarıyla yönetilebilmiştir.

Osmanlı tapu sicilleri, ticaret kayıtları ve nüfus defterleri, Şam ile Beyrut arasında 19. yüzyıl boyunca kesintisiz bir ekonomik ve sosyal dolaşım ağının varlığını belgelemektedir. Dağlık Lübnan'dan gelen tüccarlar Suriye iç pazarlarına, Şamlı aileler Akdeniz kıyılarına serbestçe yerleşebilmişlerdir. Bugün Lübnanlıların büyük çoğunluğu Arapça konuşmakta, Arap kimliğini benimsemekte ve Suriye ile derin ailesel, ticari ve kültürel bağlar taşımaktadır.

UNHCR verilerine göre Nisan 2026 itibarıyla Lübnan'da kayıtlı yaklaşık 532.357 Suriyeli mülteci bulunmaktadır; Lübnan hükümetinin tahminleri bu rakamın kayıt dışı olanlarla birlikte hâlâ 1,1 milyon seviyesinde olduğunu göstermektedir (UNHCR, 2026). Bu demografik gerçeklik, 1920'nin yapay ayrışmasının yüz yıl sonra bile kendini dayattığını bütün çıplaklığıyla gözler önüne sermektedir.

2.3 Osmanlı Döneminin Yönetim Mirası ve Türkiye'nin Tarihsel Konumu

Uluslararası ilişkiler literatüründe devletlerin dış politika davranışları, yalnızca anlık rasyonel tercihlerle değil aynı zamanda tarihsel yol bağımlılığı (path dependency) ve derin kültürel müktesebatla şekillenir. Türkiye'nin günümüz Ortadoğu jeopolitiğindeki konumlanışı, özellikle Suriye ve Lübnan (Bilad-ı Şam) düzleminde, Osmanlı İmparatorluğu'nun dört asırlık idari mirasının modern bir izdüşümüdür. 1516 Mercidabık Zaferi sonrası Osmanlı idaresi, bölgeyi salt askeri bir saha olarak görmemiş; Şam'ı imparatorluğun en hayati eyaletlerinden biri haline getirmiştir.

19. yüzyıl kırılması, Osmanlı mirasının daha sancılı bir evresini temsil etmektedir. Tanzimat dönemiyle birlikte Batılı sömürgeci güçlerin müdahaleleri sonucunda bölgenin seküler ve bütüncül idari yapısı yerini etnik-dinsel/mezhepsel temsiliyet esasına bırakmıştır. Uluslararası ilişkiler disiplininde 'Lübnanlaşma' olarak bilinen, devletin ortak bir yurttaşlık kimliği yerine rakip cemaatlerin çatışma sahasına dönüşmesi krizini bu süreç tetiklemiştir. Türkiye, günümüzde bu parçalı yapıya karşı bölgesel sahiplik ve anayasal güvence vurgusu yaparken, aslında 19. yüzyılın bu ayrıştırıcı mirasını aşacak modern bir üst kimlik inşasını savunmaktadır.

Osmanlı idaresi altında Suriye–Lübnan coğrafyası, 1864 sonrasında Vilayet-i Şam ve Vilayet-i Beyrut adıyla örgütlenmiştir. Dört yüz yılı aşkın Osmanlı yönetimi boyunca Şam, Beyrut ve çevresi doğrudan İstanbul'a bağlı idari birimler olarak yönetilmiştir. Bu tarihsel miras, tek taraflı hâkimiyet değil; idari, kültürel ve ekonomik bütünleşmeye dayalı köklü bir ilişki ağını simgelemekte ve Türkiye'nin bölgedeki garantörlük iddiasına tarihsel bir derinlik kazandırmaktadır.

2.4 Başarısız Birleşme Denemeleri: Karşılaştırmalı Tarihsel Analiz

Arap dünyasında devlet birleşmelerine ilişkin geçmiş deneyimler hem olası tehlikeleri hem de Türkiye garantörlüğünün bu tehlikeleri nasıl bertaraf edebileceğini kavramak bakımından büyük önem taşımaktadır. Mısır ve Suriye'nin 1958'de kurduğu Birleşik Arap Cumhuriyeti

yalnızca üç yıl ayakta kalabilmiştir. Bu çöküşün yapısal nedenleri genel olarak: iki ülke arasındaki derin asimetrik güç dengesi ve Suriyeli seçkinlerin marjinalleşmesi ve dışarıdan bir dengeleyici güvence mekanizmasının yokluğu olarak düşünülebilecektir.

Türkiye garantörlüğü tam da bu yapısal boşlukların tamamını doldurmaya tasarlanmış bir çerçeve sunmaktadır. Kuzey ve Güney Yemen'in 1990'daki birleşmesinin 1994'te iç savaşa dönüşmesi de aynı temel dersi doğrulamaktadır: kalıcı güvence oluşturulmaksızın hayata geçirilen siyasi birleşmeler, iç gerilimler karşısında dayanıklılığını hızla yitirecektir.

Tablo 2: Arap Dünyasında Başarısız Birleşme Girişimleri: Karşılaştırmalı Analiz

Birleşme Girişimi	Dönem	Süre	Başarısızlık Nedeni	Türkiye Garantörlüğüyle Fark
BAC (Mısır-Suriye)	1958-1961	3 Yıl	Güç asimetrisi, garantör seçkin eksikliği, dışlanması	Simetrik katılım, tarafsız denge mekanizması
Kuzey-Güney Yemen	1990-günümüz	İç savaş (1994)	Kurumsal güvence yokluğu, dış aktör rekabeti	Kurumsal çerçeve, uluslararası meşruiyet
Suriye-Irak (Ba'as)	1978-1979	Anlaşmazlıkla sona erdi	Liderlik rekabeti, ideolojik kırımlar	Üçüncü taraf arabulucu, liderlik rekabeti yok

III. SÜRİYE VE LÜBNAN'IN GÜNCEL DURUMU: FIRSAT VE KRİZ DİYALEKTİĞİ

3.1 Suriye: Toparlanma Sinyalleri Veren Ancak Dış Desteğe Muhtaç Geçiş Ekonomisi

Suriye'nin güncel durumunu tarafsız biçimde değerlendirmek hem abartılı karamsarlıktan hem de temelsiz iyimserlikten uzak durmayı gerektirmektedir. 13 yıllık iç savaşın yıkımı gerçektir; ancak Aralık 2024 sonrasında başlayan toparlanma süreci somut verilerle desteklenmektedir. IMF ve Dünya Bankası verileri; mültecilerin ülkeye geri dönüşünün tüketim harcamalarını ve iş gücü arzını beklenenden hızlı artırdığını, Suriye lirasının 2024 sonundaki dip noktadan Kasım 2025 itibarıyla ciddi bir değerlenme kaydettiğini ortaya koymaktadır. Suriye Cumhurbaşkanı Ahmed el-Şara, son on ayda ülkeye 28 milyar dolar dış yatırım sağlamayı başardıklarını açıklamıştır (DW, 2025b).

Bu tablonun doğru okunması için arka plandaki yapısal güçlüklerin de göz ardı edilmemesi gerekmektedir. Dünya Bankası Suriye'nin yeniden yapılanma maliyetini 216 milyar dolar düzeyinde tahmin etmektedir (Zengin Okay, 2025). Ayrıca ülkenin fiziksel altyapı stoğunun büyük bölümü hasarlıdır; enerji ve lojistik maliyetleri sanayi üretiminin potansiyel kapasitesine ulaşmasını engellemektedir. En kritik kısıtlardan biri de şudur: Suriye, Doğu Akdeniz'e kısıtlı erişimi bulunan bir ekonomidir. Finans altyapısı son derece sınırlı, uluslararası bankacılık entegrasyonu henüz başlangıç aşamasındadır. Toparlanmanın 'V' şeklinde bir sıçrama yerine 'U' formunda uzun vadeli ve dış finansmana bağımlı bir seyir izleyeceği değerlendirilmektedir. Bu yapısal sınırların aşılması, kendi içinde kapalı bir ulusal stratejinin değil bölgesel bir entegrasyon çerçevesinin ürünü olabilir.

Lazkiye ve Tartus Limanlarına ek olarak, çok daha büyük kapasiteye haiz olan Beyrut Limanı üzerinden de sağlanacak denize erişim kabiliyeti Suriye'nin ihracat kapasitesini köklü biçimde artıracaktır. Diğer taraftan Lübnan'ın köklü bankacılık ağı Suriye'ye yönelik uluslararası yatırımların dolaylı finansmanına zemin hazırlayacaktır.

3.2 Lübnan: Kurumsal Dirilişin Eşiğinde, Köklü Reformlara Muhtaç Devlet

Lübnan'ın güncel durumu, iki farklı yüzü olan bir gerçekliği yansıtmaktadır. Bir yanda 2019'dan bu yana süren finansal çöküş, ekonomik küçülme ve toplumsal yıpranma vardır; öte yanda ise 2025 başından itibaren ortaya çıkan kurumsal yenilenme sinyalleri ve uluslararası toplumun artan ilgisi dikkat çekmektedir. Dünya Bankası'nın aktardığına göre Lübnan'ın 2019–

2022 dönemindeki finansal çöküşü küresel tarihte kayıtlara geçmiş en ağır ekonomik krizlerden birini oluşturmaktadır. Lübnan lirası bu dönemde dolar karşısında değerinin yüzde doksandan fazlasını yitirmiş, banka mevduatları fiilen dondurulmuştur. Dünya Bankası'nın güncel raporuna göre İsrail ile yaşanan çatışmalar Lübnan ekonomisinde en az 8,5 milyar dolarlık bir yıkıma yol açmıştır (İlke TV, 2024).

Bununla birlikte 2025 başındaki siyasi kırıma, Lübnan'ın yönünü değiştirme potansiyeli taşımaktadır. Cumhurbaşkanı Joseph Aoun'un güçlü kurumsal vizyonu ve devlet egemenliğini yeniden tesis etme kararlılığı uluslararası camiadan gerçek bir destek görmektedir. Analitik açıdan doğru tespit şudur: Lübnan ayakta duran, kurumları çalışan, limanı ve finans altyapısı hâlâ bölgenin önemli varlıkları arasında yer alan bir devlettir; ancak ekonomik hinterlanddan yoksunluğu bu altyapıyı bir potansiyel olmaktan öteye geçirememektedir. Lübnan'ın gerçek hinterlandı tarihsel olarak hep Suriye ve daha geniş Levant coğrafyası olmuştur.

3.3 Ekonomik Tamamlayıcılık: İktisadi Birleşmenin Yapısal Mantığı

Lübnan ve Suriye ekonomileri, yüzyıllık zorunlu ayrılığa karşın yapısal olarak birbirini tamamlamaya devam etmektedir. Lübnan; gelişmiş bankacılık altyapısı, köklü hizmet sektörü, geniş diaspora ağları ve Beyrut Limanı ile küresel ekonomiye açılan bir kapı niteliği taşımaktadır. Suriye ise tarım kapasitesi, yeniden inşa potansiyeli, kara ulaşım güzergâhları ve geniş demografik derinliğiyle ekonomik bir arka bahçe işlevi görmektedir. Bu tamamlayıcılık tesadüf değil; coğrafyanın, tarihin ve ekonomik mantığın ortak bir üretimidir.

Dr. Amer Kharboutli, Suriye'nin 2010'daki 120 milyar dolarlık GSYİH'den 2024'te 20 milyar dolara gerilemesini anlatırken şu tespiti yapmaktadır: 'Suriye en kötü dönemi geride bıraktı ve tarım, sanayi ve ticaret gibi ekonomik temellerine dayanarak ekonomisini geliştirmeye hazırdır.' Bu hazırlık, Lübnan'ın altyapısı ve uluslararası bağlantılarıyla buluştuğunda katma değer üretecek gerçek bir potansiyeli temsil etmektedir (Levant24, 2026). Suriye'nin serbest piyasa ekonomisine dönüş hamlesi ve 2026 yılı için öngörülen ekonomik canlanma, yalnızca yerel bir iyileşmeyi değil, aynı zamanda bölgesel bir ticari canlanmayı da müjdelemektedir.

Bunlara ek olarak hem Suriye hem de Lübnan'ın önemli miktarda petrol ve doğalgaz potansiyeli bulunmaktadır. Petrol ve doğalgaz alanında ortaklaşa yakalanabilecek bir sinerji iki ülkenin de aynı çatı altında kalınabilmesine imkan sağlayacaktır. Diğer taraftan Hürmüz boğazındaki riskler ve yeni tarife uygulamaları süreçleriyle artan maliyetler, alternatif rotaları

destekleyecek ve böylesi bir birleşim, iki ülke için de yeni fırsatları beraberinde getirebilecektir.

IV. HİZBULLAH: ÖRGÜTÜN GELİŞİMİ, MEVCUT DURUMU VE DÖNÜŞÜM BASKISI

4.1 Tarihsel Arka Plan: İsrail'in Lübnan İşgalinden Doğan Örgüt

Hizbullah'ın gerçekçi biçimde değerlendirilmesi, onun nasıl ortaya çıktığını anlamayı zorunlu kılar. Örgüt, İsrail'in 1982'de Lübnan'ı işgal etmesinin doğrudan bir ürünüdür; İran'ın ideolojik desteği ve finansmanı ile şekillenen ancak Lübnan'ın Şii toplumunun tarihsel mağduriyetlerinden beslenen özgün bir yapıdır. 2006 Lübnan Savaşı'ndan bu yana Hizbullah; silahlı kanadının yanı sıra Lübnan'ın yoksul Şii nüfusuna sağlık, eğitim ve sosyal hizmet götüren güçlü bir toplumsal destek ağı inşa etmiştir. Bu çift katmanlı yapı — silahlı güç ve siyasi/sosyal meşruiyet — Hizbullah'ı salt bir milis örgütü olarak tanımlamanın ötesine taşımaktadır (Bozkurt, 2014).

Analitik açıdan kritik saptama şudur: İsrail'in varoluşu ve sürekli artan tacizleri, örgütün iç meşruiyetini yeniden üretmesine ve kayıpların kitle desteğini pekiştirmesine zemin hazırlamaktadır.

4.2 2023–2025 Çatışma Süreci: Ağır Kayıplar, Ancak Kalıcı Tasfiye Değil

2023–2024 çatışma döneminde İsrail, Hizbullah'a karşı çok katmanlı bir şok operasyonu yürütmüştür. Eylül 2024'te gerçekleştirilen çağrı cihazı operasyonu örgütün iletişim ağını büyük ölçüde deşifre etmiş ve 450'den fazla üyeyi yaralamıştır (Agos, 2024). İbrahim Akil başta olmak üzere üst düzey askeri komutanlar suikastla öldürülmüştür. 27 Eylül 2024'te Nasrallah, Beyrut'taki genel karargâha düzenlenen operasyonda hayatını kaybetmiştir (Anadolu Ajansı, 2024). Ekim 2024'te başlayan İsrail kara harekâtı sürecinde Lübnan'da 3.700'den fazla kişi ölmüş, yaklaşık 1,3 milyon kişi yerinden edilmiştir. Hizbullah'ın bu süreçte 10.000 savaşçısını yitirdiği ve askeri kapasitesinin önemli ölçüde gerilediği raporlanmıştır (War, 2025).

Ancak bu gerçekler, Hizbullah'ın kalıcı olarak tasfiye edildiği anlamına gelmemektedir. Kasım 2024 ateşkesinden hemen sonra yeniden yapılanma sürecini başlatan örgüt, merkezi komuta yapısından daha esnek ve yarı bağımsız birimler modeline geçiş yapmıştır. Bu model

operasyonel hızı düşürse de örgütün dayanıklılığını artırmaktadır. Lübnan'daki Şii toplumunun kökleşmiş desteği de göz ardı edilmemelidir; İsrail'in operasyonlarının yarattığı tahribat, bu desteği belirli ölçüde pekiştirmiştir (Özerden, 2025).

4.3 Hizbullah Sonrası Dönem: Devlet Egemenliğinin Güçlendiği Yeni Denklem

2024–2025 döneminin en köklü değişimi, Lübnan devletinin Hizbullah ile ilişkisinde yaşanmıştır. Ocak 2025'te seçilen Cumhurbaşkanı Aoun ve Başbakan Selam'ın yeni yönetimi, devletin silah tekeli üzerindeki ısrarcı tutumunu açıkça beyan etmektedir. Lübnan hükümeti 5 Ağustos'ta tüm silahlı grupların silahsızlandırılması ve ülkedeki tüm silahların devletin tekelinde toplanması kararını kabul etmiş, Lübnan ordusuna 2025 yılı sonuna kadar uygulanmak üzere bir plan hazırlama görevi vermiştir. Ordunun eylülde hazırladığı beş aşamalı plan çerçevesinde Litani Nehri'nin güneyindeki bölgelerden silahların 2025 sonuna kadar toplanması öngörülmüştür. Cumhurbaşkanı Aoun, 2026 başında ordunun bu birinci aşamada hedefine ulaştığını açıklamıştır (TRT Haber, 2026).

2026 başındaki gelişmeler bu denklemi daha da netleştirmiştir: Mart 2026'da Hizbullah'ın İsrail'e saldırı başlatması üzerine Cumhurbaşkanı Aoun, 'Bu saldırılar Lübnan'ın tehlikeli bölgesel savaflara sürüklenmeme çabalarını baltalıyor' diyerek örgütü açıkça kınamıştır (Euronews, 2026). Lübnan hükümetinin savaş ve barış kararlarının yalnızca devlete ait olduğunu ilan eden kabine kararı tarihi bir adım olarak değerlendirilebilir. Suriye–Lübnan birleşme süreci açısından bu tablo kritik bir anlam taşımaktadır: Hizbullah'ın devre dışı bırakılması değil dönüştürülmesi hedeflenmektedir.

Birleşmiş ve Türkiye garantörlüğündeki bir yapıda devlet çatısına dahil olan Hizbullah, İran'ın vekil gücü konumundan Levant coğrafyasının yasal siyasi aktörü konumuna evrilebilecek; bu dönüşüm hem Lübnan'ın iç istikrarı hem de bölgesel barış mimarisi açısından doğrudan çatışmadan çok daha sürdürülebilir bir çıktı haline dönüştürülebilecektir. Bu sayede İsrail'in de kendisi için tehdit olarak gördüğü radikal bir Hizbullah yapılanması bahanesi çürütülmüş olacaktır.

V. İSRAİL'İN BÖLGESEL POLİTİKASI: STRATEJİK TEHDİT VE PARADOKSİK ETKİ

5.1 Toprak Genişlemesinin Somut Boyutları (2023–2026)

İsrail'in 1949 ateşkes sınırlarından bu yana sistematik bir toprak genişleme siyaseti izlediğini gösteren tarihsel örüntü, 2023–2026 döneminde dramatik biçimde hızlanmıştır. Batı Şeria'daki Yahudi yerleşimci nüfusu 500.000'i aşmış; Doğu Kudüs'teki yerleşimci sayısı 250.000'i geçmiştir (Anadolu Ajansı, 2026). İsrail'in Aralık 2024'te Esad'ın çöküşünün hemen ardından Golan Tepeleri'ndeki tampon bölgeye girerek yaklaşık 1.774 km² ek Suriye toprağı üzerinde kontrol tesis etmesi ve İsrail kuvvetlerinin Şam'a 25 kilometre mesafede konuşlanması, bölgesel sınırlara yönelik tek taraflı değişiklik politikasının sürdüğünü somut biçimde ortaya koymaktadır (Anadolu Ajansı, 2024).

Benzer şekilde İsrail Lübnan'da da geniş bir bölgeyi işgal etmiş, yaşanmaz hale getirmiş ve işgal sürecine girişmiştir. İşgalin boyutları 8 Nisan 2026 tarihinde Anadolu Ajansı tarafından paylaşılan İnfografik 1'den daha rahat anlaşılacaktır.

İnfografik 1: İsrail'in Lübnan ve Suriye'de İşgal Ettiği Bölgeler (Anadolu Ajansı, 2026)

5.2 Entegrasyona Paradoksal Etkisi: Tehdit, Aynı Zamanda Güçlü Bir Zorunluluk Argümanı

İsrail'in bölgedeki agresif genişleme politikası, entegrasyon karşıtı bir etken gibi görünse de analitik derinlikte tam tersine güçlü bir zorunluluk argümanı üretmektedir. Uluslararası güvenlik yazınında 'aggregation effect' olarak tanımlanan olgu — birleşik yapıların dış tehditlere karşı bireysel devletlerin toplamından daha güçlü direnç sergilemesi — bu bağlamda doğrudan geçerlidir (Waltz, 1979). İki zayıf devlet tek tek parçalanabilir; ancak entegre ve garantörlü bir yapıya meydan okumak niteliksel olarak farklı bir stratejik hesap gerektirir. Dolayısıyla İsrail tehdidi, entegrasyon için hem zorlayıcı bir bağlam hem de uluslararası kamuoyunu ve iç siyasetçileri ikna etmede güçlü bir argüman zemini sağlamaktadır. Toprak bütünlüğü için güvenilir bir çatı arayışındaki her iki hükümet için bu çerçeveye, birleşmeye yönelik toplumsal ve siyasi desteği olağanüstü artırma potansiyeli taşımaktadır (Elhan ve Tür, 2025).

Aksi halde iki devlet için de orta vadede İsrail'in işgalci politikalarını dizginleyebilmek ve iç sorunlara yönelik etkili çözümler üretebilmek pek de mümkün değildir. Bu durum yeniden imar ve kalkınma süreçlerini de olumsuz etkilemektedir.

VI. TÜRKİYE GARANTÖRLÜĞÜ: NEDEN YALNIZCA TÜRKİYE?

6.1 Rakip Aktörlerin Karşılaştırmalı Değerlendirmesi

Garantörlük iddiası salt bir istek meselesi değildir; fiili kapasite, bölgesel kabul edilebilirlik ve tarihsel meşruiyetin bütünleşik olarak bir arada bulunmasını gerektirmektedir. Güç dengesi teorisi çerçevesinde değerlendirildiğinde, garantör aktörün hem kapasite hem de niyet güvenilirliğini tarafların gözünde eş zamanlı tesis edebilmesi zorunludur (Waltz, 1979). Nisan 2026 konjonktürü, bu kriterlerin bütününde Türkiye dışındaki tüm olası aktörleri önemli ölçüde devre dışı bırakmıştır.

Aşağıdaki tabloda bölgeyle ilgili başlıca olası dış aktörler garantörlük anlamında bazı kriterlere göre kıyaslanmıştır. Fark edilebileceği üzere, bazı sebepler yüzünden Rusya, İran ve İngiltere denklem dışında bırakılırken, bazı aktörlerin ise süreçte “Siyasi - Ekonomik Destekçi” statüsüyle yer alabilecekleri neticesine varılmıştır. Diğer taraftan ilgili tüm dinamiklerde olumlu bir tablo ortaya koyan Türkiye’nin tek gerçek garantör olabileceği sonucuna varılabilmektedir.

Tablo 3: Olası Garantör Aktörlerin Karşılaştırmalı Değerlendirmesi (Nisan 2026)

Aktör	Bölgede Siyasi Kapasite	Bölgede Askeri Kapasite	Bölgede Ekonomik Kapasite	Toplumsal Kabul	Siyasi Kabul	Tarihsel Algı	Sonuç
ABD	Yüksek	Yüksek	Yüksek	Düşük	Yüksek	Olumsuz	Siyasi - Ekonomik Destekçi
Rusya	Orta	Orta	Düşük	Çok düşük	Düşük	Olumsuz	Denklem Dışı
İran	Düşük	Düşük	Düşük	Düşük	Çok düşük	Olumsuz	Denklem Dışı
Suudi Arabistan	Orta	Düşük	Yüksek	Orta	Orta	Olumlu	Siyasi - Ekonomik Destekçi
Çin	Orta	Düşük	Yüksek	Düşük	Orta	Nötr	Siyasi - Ekonomik Destekçi
Türkiye	Yüksek	Yüksek	Yüksek	Yüksek	Yüksek	Olumlu	GARANTÖR
AB	Orta	Düşük	Yüksek	Orta	Yüksek	Nötr	Siyasi - Ekonomik Destekçi
İngiltere	Orta	Düşük	Orta	Düşük	Orta	Olumsuz	Denklem Dışı

6.2 Türkiye'nin Yapısal Araçları ve Arabuluculuk Kapasitesi

Türkiye, Suriye'de 2016'dan bu yana Fırat Kalkanı, Zeytin Dalı, Barış Pınarı ve Pençe serisi gibi kapsamlı kara harekâtları gerçekleştirmiş; kuzey Suriye'de fiilî bir güvenli bölge inşa etmiştir. Türk Parlamentosu Ekim 2025'te Cumhurbaşkanlığı'na Suriye ve Irak'taki askeri varlığı 2028'e kadar sürdürme yetkisi vermiştir. NATO'nun ikinci büyük kara kuvvetlerine sahip olan Türk Silahlı Kuvvetleri'nin bu sahada varlığı, potansiyel bir garantörlük çerçevesinde hem caydırıcı bir güvenlik şemsiyesi hem de meşru bir baskı aracı işlevi görmektedir (Çelikdönmez, 2025).

Türkiye'nin yeni Suriye yönetimiyle ilişkisi, bölgedeki diğer tüm dış aktörlerin çok ötesinde bir derinliğe sahiptir. MİT Başkanı İbrahim Kalın'ın yeni Suriye yönetimini ziyaret eden ilk üst düzey yabancı yetkili olması ve 4 Şubat 2025'teki Erdoğan–el-Şara zirvesi, bu ilişkinin devlet başkanlığı düzeyine taşındığını tescil etmiştir. Suriye'nin Dışişleri Bakanı Assa'ad el-Şeibani'nin İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi mezunu olması ve akıcı Türkçe konuşması, kurumsal bağın bireysel bir derinliğe sahip olduğunu da göstermektedir (TRT, 2024). ABD'nin Suriye'ye yönelik yaptırımları kaldırma kararında Trump'ın Erdoğan ve Muhammed Bin Salman'ın telkinlerini belirleyici biçimde saydığını ifade etmesi, Türkiye'nin bu süreçteki diplomatik etki kapasitesini somut olarak ortaya koymaktadır.

Türkiye–Lübnan ilişkilerinin tarihsel seyri de değerlendirildiğinde, uzun yıllar mezhepsel çatışmalar ve bölgesel rekabetler nedeniyle kesintili bir seyir izleyen ilişkiler, 2000'li yıllarda komşularla sıfır sorun politikası çerçevesinde stratejik bir boyut kazanmıştır. Bu dönemde Türkiye, Lübnan'daki tüm mezhepsel gruplarla temas kurabilen, 2006 İsrail–Lübnan savaşında yapıcı rol üstlenen ve Lübnan ordusuna destek veren bölgesel bir güvenilir arabulucu profili çizmiştir (Sayın ve Jahjah, 2024). Türkiye, Lübnan'ın yeni Cumhurbaşkanı Joseph Aoun'un seçilmesini derhal tebrik etmiş; Cumhurbaşkanı Erdoğan, gerçekleştirdiği telefon görüşmesinde Türkiye'nin 'daima Lübnan'ın istikrarına katkı sağlama' kararlılığını vurgulamıştır.

Herhangi bir aktörün garantörlük rolü üstlenebilmesi için hem Batı hem de Doğu aktörleriyle eş zamanlı ve sağlıklı ilişkiler kurabilmesi gerekmektedir. Türkiye, NATO üyeliği aracılığıyla Batılı ittifakın içinde kalırken Rusya ile Astana süreci ve enerji işbirliği üzerinden çok boyutlu bir ilişki geliştirmiştir. Körfez ülkeleriyle ilişkiler normalleşme rotasına girerken aktif

arabuluculuk girişimleri, Türk diplomasisinin bu birikimi seferber ettiğinin en somut kanıtlarıdır. Diğer taraftan yaşanan İran savaşı da Körfez ülkelerinin yeni güvenlik politikalarında Türkiye ile daha yakın bir ilişki düzlemine girmek isteyeceğini de göstermektedir. Özellikle devam eden ve gittikçe daha da saldırgan bir düzleme evrilen İsrail tehdidi Türkiye ile yakınlaşmayı bütün İslam coğrafyası için gerekli kılmaktadır.

6.3 Garantörlük Modelinin Kurumsal Çerçevesi

Türkiye garantörlük bağlamında, Kıbrıs modelini tarihsel bir referans noktası olarak kabul edebilecektir. Bu bağlamda ilgili modele ek olarak, burada önerilebilecek model beş temel mekanizma üzerine inşa edilebilecektir: (1) Anayasal güvence mekanizması — azınlık haklarını ve bölgesel özerkliği güvence altına alan, Türkiye tarafından tescil edilen hükümler; (2) Üçlü temas konseyi — üç tarafın periyodik toplantıları; (3) Uluslararası meşruiyet çerçevesi — BM Güvenlik Konseyi kararı desteği; (4) Ekonomik entegrasyon protokolü — Körfez ve AB, Çin, ABD kaynaklı finansmanla desteklenen yeniden yapılanma fonu; (5) Güvenlik işbirliği çerçevesi — ortak sınır güvenliği ve terörle mücadele koordinasyonu.

VII. KAZAN-KAZAN DİNAMİKLERİ: KAPSAMLI KAZANIM ANALİZİ

7.1 Türkiye'nin Kazanımları

Türkiye için Suriye–Lübnan birleşmesinin garantörü olmak her ne kadar bir yük olarak da algılansa da, bir bölgesel sorumluluk üstlenmenin ötesinde, on yıllardır aşamalı biçimde inşa edilen bölgesel güç konumunun somut kazanımlara dönüştürülmesi anlamına gelmektedir.

Güvenlik alanında birleşik bir Suriye–Lübnan oluşumu, İsrail'in yayılımcı politikasına engel olabileceği gibi, ilgili ülkeler dâhilinde yine İsrail ve müttefikleri tarafından desteklenen terörist yapılarla da daha kolay mücadele edilebilmesi anlamına gelecektir. Güçlenen, istikrarı artan ve bu sayede terörle daha rahat mücadele edebilen Lübnan ve Suriye Türkiye'nin güvenlik politikaları için önemlidir.

Ekonomik boyutuyla değerlendirildiğinde, Türk müteahhit ve yatırımcılar için 400–450 milyar dolarlık yeniden yapılanma pazarında öncelikli ve güvenceli bir konum mümkün olacaktır. Beyrut–Şam hattının bir Türk ticaret koridoruna dönüşmesi; Irak ve Körfez'den gelen enerji akışlarının Türkiye üzerinden Avrupa'ya yönlendirilmesi bu ekonomik kazanımların başlıca başlıklarını oluşturmaktadır. Diğer taraftan iki ülkenin de sahip olduğu petrol ve doğalgaz kaynak potansiyelini ekonomiye kazandırabilmesi sayesinde hem Türkiye'nin enerji merkezi olma hedefi güçlendirilecek, hem de gelişim çok daha derin bir ekonomik iş birliği sürecini beraberinde getirecektir.

Sembolik ve diplomatik açıdan ise 'Osmanlı coğrafyasında düzeni yeniden inşa eden Türkiye' anlatısı; NATO nezdinde güvenilir bölgesel partner algısının güçlendirilmesi ve İslam dünyasındaki liderlik iddiasının somut politika başarısıyla pekiştirilmesi anlamına da gelecektir.

Doğu Akdeniz boyutunda Türkiye'nin Mavi Vatan doktrini bağlamında, birleşik bir Suriye–Lübnan yapısıyla akdedilebilecek olası bir Münhasır Ekonomik Bölge (MEB) anlaşması, Doğu Akdeniz'deki hidrokarbon paylaşım mücadelesinde Türkiye'nin pozisyonunu önemli ölçüde yeniden tahkim edebilecektir. Suriye ve Lübnan'ın kıyı şeritlerinin birleşmesi, enerji güvenliği, liman yönetimi ve deniz ticaret yollarının güvenliğinde Türkiye'ye stratejik bir kaldıraç sağlayacaktır.

Bunlara ek olarak, sonraki adımlarda Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin tanınması, KKTC lehine MEB anlaşmalarının revize edilmesi gibi süreçler de gerçekleştirilebilecektir.

7.2 Suriye'nin Kazanımları

Suriye ve Lübnan arasındaki olası birleşme, Şam yönetimi için on yılı aşkın süredir devam eden çok boyutlu krizden çok daha hızlı bir şekilde çıkışın anahtarı niteliğindedir. Uluslararası izolasyonun kırılması bağlamında, Lübnan'ın uluslararası sistemle olan organik bağları Suriye'nin BM, IMF ve Dünya Bankası gibi kanallar üzerinden küresel sisteme yeniden eklenmesini kolaylaştıracaktır. Lübnan bankacılık sektörü, tarihsel olarak Suriye sermayesinin dünyaya açılan kapısı olmuştur; entegrasyon Suriye devletinin ve yerel sermayenin uluslararası finans piyasalarına erişimini kurumsal bir zeminde yeniden tesis edecektir.

Beyrut ve Trablus limanlarının Lazkiye ve Tartus limanlarıyla tek bir otorite altında çalışması, Akdeniz üzerinden gerçekleşen ithalat-ihracat operasyonlarında lojistik maliyetleri düşürecek ve gümrük gelirlerini maksimize edecektir. Mısır ve Ürdün'den gelen gaz hatlarının Lübnan ve Suriye üzerinden tek bir şebeke olarak yönetilmesi Suriye'nin enerji krizini hafifletecek, ülkeyi transit geçiş ücretleri üzerinden bir gelir ortağına dönüştürecektir. Sonuç olarak bu birleşme Suriye için onlarca yıllık izolasyonun ardından dünya ile bütünleşme sürecini hızlandıracak kritik bir yapısal çerçeve sunacaktır.

7.3 Lübnan'ın Kazanımları

Lübnan için bu senaryo, ülkenin kronikleşen 'işlevsiz devlet' (dysfunctional state) görüntüsünden kurtulması ve hinterlandını genişleterek ekonomik bir nefes alanı bulması demektir. Lübnan, coğrafi olarak dar bir kıyı şeridinde sıkışmış durumdadır; Suriye ile entegrasyon bu ekonomiye devasa bir iç pazar derinliği kazandıracaktır. Lübnan'ın geleneksel olarak güçlü olduğu bankacılık, sigortacılık, reklamcılık ve danışmanlık sektörleri Suriye'nin yeniden inşa sürecinde birincil hizmet sağlayıcı konumuna yükselecektir.

Lübnan'ın en büyük yapısal sorunu olan enerji yetersizliği bağlamında, Suriye ile tam entegrasyon Arap Gaz Boru Hattı ve bölgesel elektrik şebekelerinin Lübnan'a kesintisiz enerji sağlamasının önündeki siyasi ve teknik engelleri kaldıracaktır. Yeniden inşa fonlarının Lübnan'ın finansal altyapısı üzerinden işlenmesi Beyrut'un yeniden bölgenin finans merkezi olma kimliğini canlandırabilecektir. En önemlisi, dünyada kişi başına düşen mülteci sayısının en yüksek olduğu ülkelerden biri olan Lübnan için Suriye ile kurulacak siyasi birlik veya ileri düzey entegrasyon, 1,5 milyona yakın Suriyeli sığınmacının güvenli ve organize bir şekilde iskanını sağlayarak ülkenin kırılan mezhepsel dengeleri üzerindeki demografik baskıyı

hafifletecektir. Sonuç olarak bu birleşme Lübnan için ekonomik açıdan varoluşsal bir zorunluluktur.

7.7 Lübnan ve Suriye İçin En Kritik Kazanımları

Türkiye'nin garantörlüğünde böyle bir siyasi birleşme süreci başlatılabilirse, öncelikle İsrail'in tacizleri durdurulacak, terörle mücadele çok daha etkin bir zemine kavuşacak ve akabinde iki ülkede de çok daha etkili bir yatırım ortamı hayata geçirilebilecektir. Bu sayede lojistik kabiliyetlerden finansa, güvenlikten eğitime, idari yapılanmadan diplomasiye kadar çok daha etkin bir yeni devlet modeli hayata geçirilebilecektir.

Aynı zamanda yeni devletin Mısır, Suudi Arabistan, Katar gibi bölge ülkeleriyle çok daha etkin bir iş birliği süreci yakalayabilmesinin önü açılacaktır. Diğer taraftan İran'ın Lübnan'a yönelik iç müdahalelerinin önü daha rahat alınacaktır.

VIII. ULUSLARARASI BOYUT: BÜYÜK GÜÇ REKABETİ VE AKTÖR POZİSYONLARI

8.1 Amerika Birleşik Devletleri: Pragmatik Ortaklık Zemini

Washington, İran ile aktif çatışma sürecinde kırılğan bir konumdadır. Trump yönetiminin Suriye'ye yönelik yaptırımları kaldırması, Ahmed el-Şara'yı muhatap alması ve bu kararların arkasında Türkiye ile Suudi Arabistan'ın diplomatik telkinlerini sayması, ABD'nin bölgesel istikrara pragmatik bir yaklaşımla baktığını ortaya koymaktadır. ABD'nin bölgede aradığı çözümün temel parametreleri — İran nüfuzunu daraltma, Hizbullah'ı devlet yapısına entegre etme, bölgesel istikrar ve enerji güzergâhı güvenliği — NATO müttefiki Türkiye liderliğindeki bir düzenlemenin Batılı çıkarlarla uyumlu olduğunu net biçimde göstermektedir. Dolayısıyla iki ülkedeki kaynak potansiyelinin de birlikte geliştirilmesi önerisi çerçevesinde kurgulanabilecek bir iş birliği modeli Trump yönetimi için makul görülebilecektir.

8.2 Rusya: Çıkarların Korunması Karşılığı Pasif Onay

Rusya, Suriye üzerindeki stratejik çıkarlarını Tartus deniz üssü ve Humeymim hava üssü aracılığıyla tanımlamaktadır. Diğer taraftan Ukrayna savaşının yarattığı stratejik yük altında Moskova, yeni Şam yönetimiyle kopuk olan ilişkisini onarma gayretleri içindedir. Lakin bölgedeki etki kapasitesini önemli ölçüde yitirmiştir. Türkiye, Moskova'yı süreçte aktif bir sabotaj gücüne dönüştürmemek için Tartus üssüne ilişkin sınırlı geçiş güvenceleri üzerinden müzakere yürütebilecektir. Rusya'nın 'karşı çıkmaz ama pazarlık yapar' pozisyonunu tercih etmesi, bu pragmatik yaklaşımın işleyebileceğini göstermektedir.

8.3 İran: En Zorlu Aktörü Yönetme

İran, bu süreçteki en zorlu aktördür. Bununla birlikte iç geçiş sancuları, dış unsurlardaki zafiyetler ve ekonomik buhran Tahran'ın bölgesel projeksiyonunu ciddi biçimde kısıtlamaktadır. Entegrasyon sürecinde İran'ı tümüyle dışlamanın Hizbullah artıkları ya da diğer vekâlet aktörleri aracılığıyla sabotaj riskini artıracak değerlendirilmektedir. İran'a sınırlı bir tanıma ve müzakere kanalı bırakılması; entegrasyonun İran'ı dışlayıcı değil istikrar sağlayıcı bir çerçeve olarak konumlandırılması çok daha sağlıklı bir yaklaşım sunmaktadır.

Türkiye'nin İran ile sürdürdüğü pragmatik diyalog bu konuda benzersiz bir aracılık kapasitesi oluşturmaktadır. Tabii özellikle Suriye yönetimi İran'ı büyük bir tehdit olarak gördüğü için, ilgili müzakere süreçleri dikkatle yürütülmelidir.

8.4 Körfez Ülkeleri, Çin ve AB: Finansman ve Meşruiyet Kaynakları

Suudi Arabistan ve BAE, Suriye ile normalleşme süreçlerini tamamlamıştır. Bu ülkeler hem Lübnan'ın yeniden yapılanmasına hem de Suriye'nin istikrarına ekonomik destek sağlama kapasitesine sahiptir. Körfez ülkeleri için projenin kilit koşulu, İran nüfuzunu genişletmek değil dönüştürmek biçiminde sunulmasıdır. Avrupa Birliği için ise Hürmüz Boğazı aksaklığıyla birlikte Doğu Akdeniz alternatifinin kritik bir politika tercihi dönüşmesi ve göç baskısının azaltılması iki temel giriş noktasını oluşturmaktadır. Bu iki AB çıkarını birleştiren bir çözüm mimarı olarak Türkiye'nin konumlanması, donma noktasına gelmiş Türkiye-AB ilişkilerinde taze bir müzakere dinamiği açma fırsatını da beraberinde getirebilecektir (Bloomberg, 2026).

Çin için ise bölgede sadece ABD'nin etkili olmaması ve lojistik-enerji dinamiklerinde yer alabilme gayesi önceliklidir. Dolayısıyla kontrollü bir şekilde bölgeye (ABD'yi rahatsız etmeyecek düzeyde) Çin finansmanının da getirilmesi önemlidir.

IX. ENERJİ JEOPOLİTİĞİ: KÜRESEL STRATEJİK DENKLEM

Suriye–Lübnan birleşmesinin belki de en dönüştürücü boyutu enerji jeopolitiğinde yaşanacak kökten değişimdir. Hürmüz Boğazı'nın sekteye uğramasıyla birlikte dünya petrol fiyatlarının dramatik biçimde yükseldiği bu konjonktürde Doğu Akdeniz enerji altyapısının küresel değeri katbekat artmıştır. AB üyesi ülkelerin Rusya doğalgazından bağımlılıklarını azaltmaya çalıştığı bir ortamda Doğu Akdeniz alternatifi Brüksel için adeta varoluşsal bir enerji güvenliği önceliğine dönüşmüştür.

Lübnan–Suriye birleşmesiyle birlikte öncelikle Arap Gaz Boru hattının yeniden inşası ve akabinde Mısır gazının bölgeye daha hızlı getirilmesi sağlanabilecektir. Akabinde Katar–Ürdün–Suriye–Lübnan enerji koridorunun hayata geçirilmesi, alternatif enerji güzergâhı arayışındaki tüm uluslararası aktörler için önemlidir.

Diğer taraftan Türkiye bu denklemin de merkezinde konumlanmaktadır: hâlihazırda TANAP, BTC, Kerkük-Erbil-Ceyhan gibi kritik enerji altyapılarına ev sahipliği yapan Türkiye, yeni enerji koridorlarını bu mevcut ağla bütünleştirebilecek kapasiteye ve deneyime sahiptir. İki ülkenin birleşik kıyı şeridininin Doğu Akdeniz'deki hidrokarbon paylaşım tartışmalarına kazandıracığı yeni boyut ise, bu sürecin bölgesel olmaktan öte küresel stratejik ilgi çektiğini ortaya koymaktadır.

Enerji jeopolitiği, Suriye–Lübnan birleşmesinin yalnızca bölgesel değil, küresel bir önem taşıdığını açıkça ortaya koymaktadır. Avrupa'nın Rus gazına olan bağımlılığını azaltma arayışı ve Hürmüz aksaklığı, bu koridor için şimdiye kadar görülmemiş bir stratejik fırsat penceresi açmıştır.

Bunlara ek olarak, iki ülkenin de çok ciddi miktarda hidrokarbon kaynak potansiyeli olduğu unutulmamalıdır.

IX.I Suriye'nin Sahip Olduğu Hidrokarbon Potansiyeli

Suriye'nin mevcut uluslararası ajansların açıkladığından çok daha büyük boyutlarda petrol rezervi ve potansiyeli bulunmaktadır. Tabii bununla birlikte, petrol potansiyelinin boyutları için; büyük balıkların ağzını sulandırmayacak kadar küçük, fakat bölgede yeni bir devlet kurulmasına imkân sağlayacak ya da bölgeyi yeniden imar edip, hayata döndürecek kadar da büyük olduğundan bahsedilebilecektir. Lakin sahip olunan kaynakların büyük çoğunluğu ekonomik perspektiften bakıldığında, genellikle düşük kaliteye ve yüksek üretim maliyetlerine sahiptir. Bu da profesyonel bir üretim planlaması sürecine olan ihtiyacı ortaya koymaktadır.

Aşağıdaki haritada lokasyonel olarak (Kuzey Irak da dâhil olmak üzere) Suriye'deki petrol ve doğalgaz sahalarının dağılımları gösterilmektedir. Haritadan da anlaşılacağı üzere,

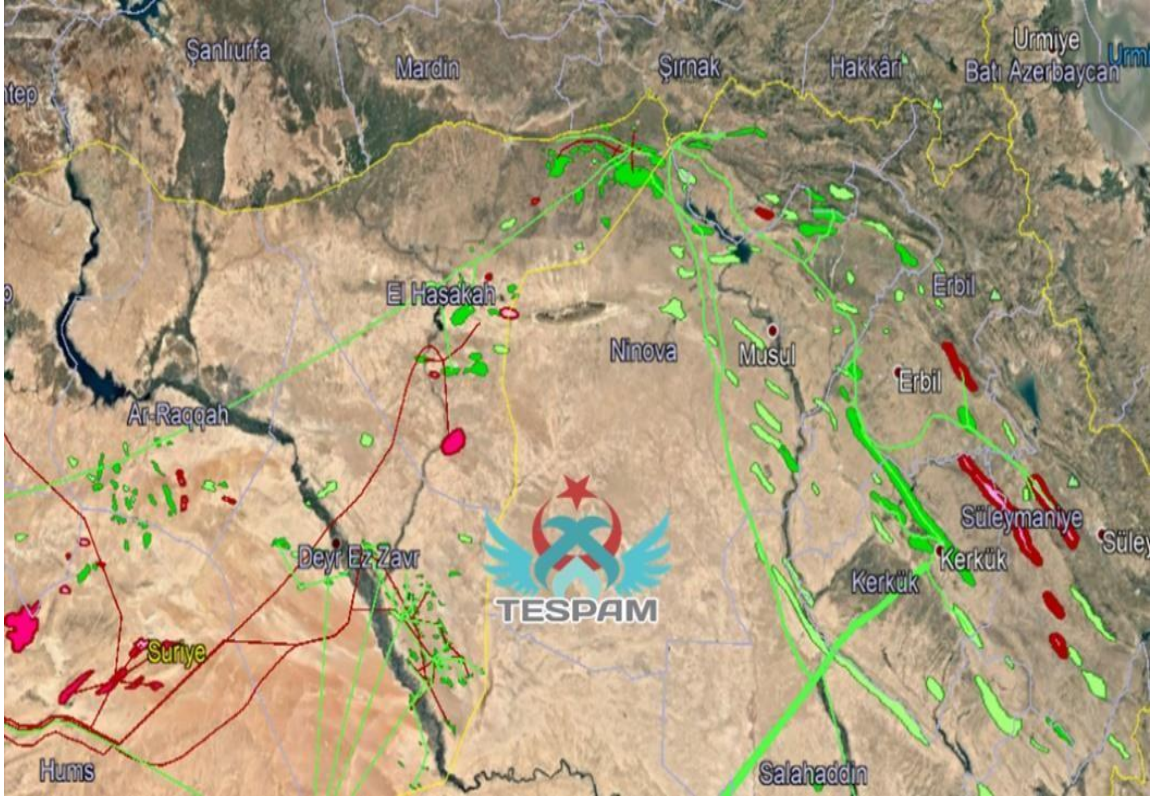
- Petrol ve gaz kuşağı Suriye'nin Kuzey Doğusundan başlayarak, Güney Batısına doğru devam etmektedir. (Tabii bu yaklaşım ancak keşfedilmiş sahalar nezdinde yapılabilecektir.)
- Petrol rezervleri ve potansiyeli açısından en çok dikkat çeken Haseke Vilayettir.
- İkinci sırayı Deyrizor Vilayeti almaktadır.
- Rakka Vilayetinde de nispeten küçük olmakla birlikte keşfedilmiş petrol ve gaz sahaları mevcuttur.
- Halep şehrine doğru, batı yönünde devam edildiğinde de, sondaj neticesinde petrol emaresine rastlanmış kuyular mevcuttur. Fakat bunlar potansiyel ihtiva etseler de, jeofizik modeller ve kuyu test verileri mevcut olmadığı için somut bir yorumda bulunabilmek için erkendir.
- Suriye'nin gaz üretiminin önemli bir kısmını sağlayan Humus Vilayeti de en büyük gaz kaynaklarına sahip olan bölgedir.

İlgili kaynakların lokasyonlarından da anlaşılacağı üzere, petrol üretimi yapan sahaların çoğunluğu uzun bir süre PYD'nin kontrolü altında kalmıştır. Bu da üretimin ciddi anlamda düşmesine sebep olmuştur.

Doğalgaz üretimi yapılan sahaların çoğunluğu ise rejim kuvvetlerinin elinde kalmaya devam etmiştir. Bu sebeple ülkenin gaz üretiminde petrolde olduğu gibi büyük düşüşler yaşanmamıştır.

Mevcut durumda Suriye'nin enerji altyapısı büyük ölçüde tahrip olmuş, zarar görmüş ve gerekli bakım çalışmaları da yapılamadığı için verimsiz ve kesintili işleyen bir hal almıştır. Dolayısıyla ülkenin çok yönlü yatırımlara ihtiyacı bulunmaktadır.

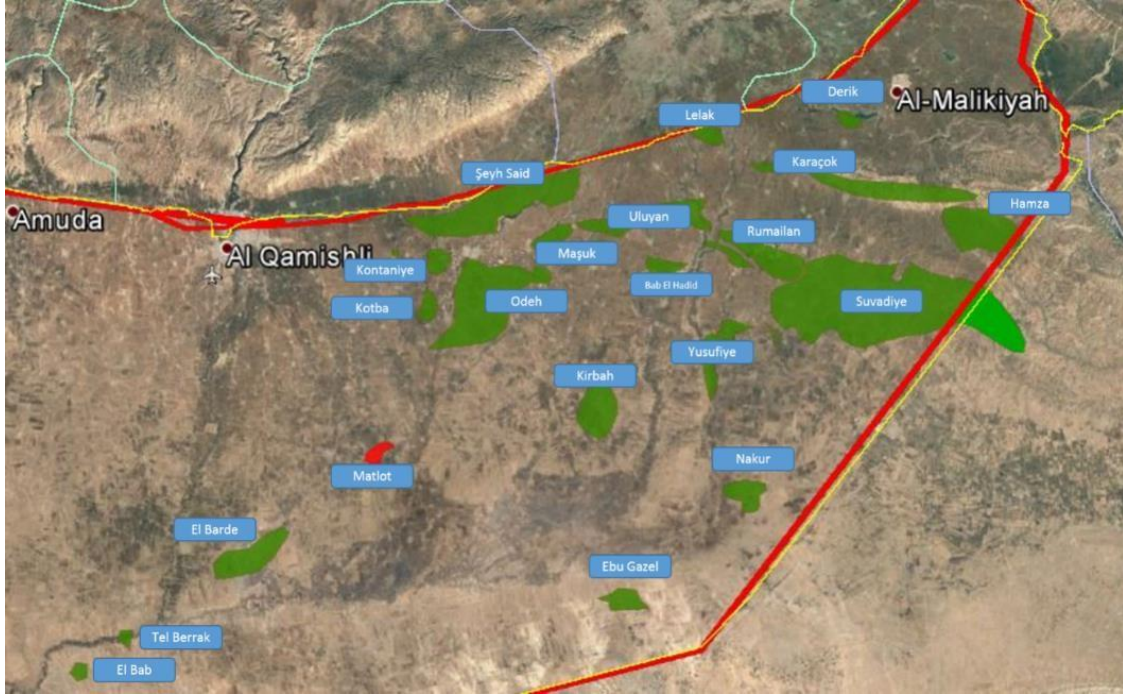
Harita 1: Kuzey Irak ve Suriye'deki Petrol ve Doğalgaz Sahaları

Mevcut durumda, her ne kadar PYD ile anlaşılmış olsa da, kısmi olarak devam eden belirsizlikler ve imkânsızlıklar sebebiyle eski sahalara ve tesislere yönelik üretimi arttırıcı yatırımlar gerçekleştirilememektedir. Bu gibi sebeplerle üretim zor şartlar altında en düşük seviyelerde devam etmektedir. Fakat bölgenin toparlanması ve siyasi-güvelik risklerinin dağılmasıyla üretimin kısa zamanda yeniden 400 000 varil / gün seviyesini yakalayabileceği hatta yeni yatırımlar ile bu seviyenin de çok üzerine çıkabileceği bir gerçektir

Aşağıdaki haritalarda ve tablolarında bölgede yer alan petrol sahaları ve olası rezerv tahminleri biraz daha detaylı olarak açıklanacaktır (Akyener, 2018)

Harita 2: Kamışlı – Malikiye Arası Petrol ve Gaz Sahaları

Harita 2’de Kamışli ve Malikiye arasındaki mevcut petrol sahaları gösterilmektedir. Haritada yer alan sahaların tahmini rezerv miktarları ise Tablo 4’te yer almaktadır.

Tablo 4: Kamışli – Malikiye Arasında Yer Alan Sahaların Rezervleri

Saha Adı	Tahmini Rezervi (milyon varil)
Derik	8
Lelak	7
Karaçok	436
Hamza	145
Suvadiye	2550
Rumailan	150
Tel Garab	11
Uluyan	40
El Kairat	6
Bab El Hadid	13
Yusufiye	35
Şeyh Said	117
Maşuk	650
Badran	8
Odeh	100
Kontaniye	12
Kotba	11
Şamu	1
Kirbah	33
Nakur	30
Ebu Gazel	27

Matlot	5
El Barde	25
Tel Berrak	3
El Bauab	3

Tablo 4'ten da anlaşılacağı üzere, toplamda 25 sahada yaklaşık 4,5 milyar varil petrol eşdeğeri rezerv olduğu tahmin edilmektedir. Bu sahaların ihtiva ettiği petrol rezervuarı genellikle 1 ila 1,5 km gibi sığ sayılabilecek derinlikte yer almaktadır. Derinlik güney batı yönünde artmaktadır. Sahaların çoğunluğunun ihtiva ettiği petrol yüksek gravitelidir. Yani ifade edilen kurtarım oranları düşüktür. Fakat uygun teknik ve yatırımlar ile bu oranlar ve rezervler çok daha yüksek seviyelere taşınabilecektir.

Sahalardan sadece 1 tanesi gaz – kondensat sahasıdır. Bu 25 sahanın yaklaşık 11 tanesindeki mevcut üretim tesisleri kullanılabilir durumdadır. Sadece bazılarında kuyu tamamlama ve tesis bakımı operasyonlarına ihtiyaç duyulmaktadır. Bununla birlikte 6 tanesi hariç hepsinin nakil boru hatlarında ciddi sıkıntılar bulunmaktadır. Buna rağmen mevcut şartlar altında dahi bu sahalardan, ilgili tesislerin durumu dikkate alındığında 173 000 varil/gün civarında petrol üretimi yapılabilecektir. Bu oran bütün sahaların (yerine göre geliştirilerek) devreye alınması ve bazı üretim arttırıcı teknikler kullanılması ile en az 500 000 varil/gün seviyelerine çıkarılabilecektir.

Haseke ili çevresindeki sahalar ise aşağıdaki Harita 3'te gösterilmektedir.

kullanılması ile en az 150 000 varil/gün seviyelerine çıkarılabilecektir. Bu bölgede rezervuar derinlikleri 3000 metre civarlarına çıkmaktadır. Yukarıda da bahsedildiği üzere, güney batı yönünde derinlik artmaktadır.

Son olarak Deyrizor bölgesindeki sahalarla baktığımızda;

Harita 4: Deyrizor Şehri Civarındaki Petrol ve Gaz Sahaları

Bu bölgede de Tablo 5'te görülebileceği üzere; ilgili sahaların belirtildiği miktarlarda rezerve sahip oldukları düşünülmektedir.

Tablo 5: Deyrizor Şehri Civarındaki Petrol ve Gaz Sahalarının Tahmini Rezervleri

Saha Adı	Tahmini Rezervi (milyon varil)
Margada	30
Ebu Kasap	100
Derro	28
Raşid	50
Atilla	140
İsbah	270
El Tabiye	200
Cafra	130
Yimken	30
Raseyn	70
Şahel	55
Gavari	35

Bu bölgede de toplamda 12 sahada 1,1 milyar varil petrol eşdeğeri rezerv olduğu tahmin edilmektedir. (Not: Haritada görülen Margada ve Ebu Kasap sahalarına bir önceki haritada yer verilmiştir.) Sahalardan sadece 1 tanesi gaz – kondensat sahasıdır. Bu 12 sahanın yaklaşık 5 tanesindeki mevcut üretim tesisleri kullanılabilir durumdadır. Bu şartlar altında ilgili tesislerin durumu dikkate alındığında 90 000 varil/gün civarında petrol üretimi yapılabilecektir. Bu oran bütün sahaların (yerine göre geliştirilerek) devreye alınması ve bazı üretim arttırıcı teknikler kullanılması ile en az 300 000 varil/gün seviyelerine çıkarılabilecektir.

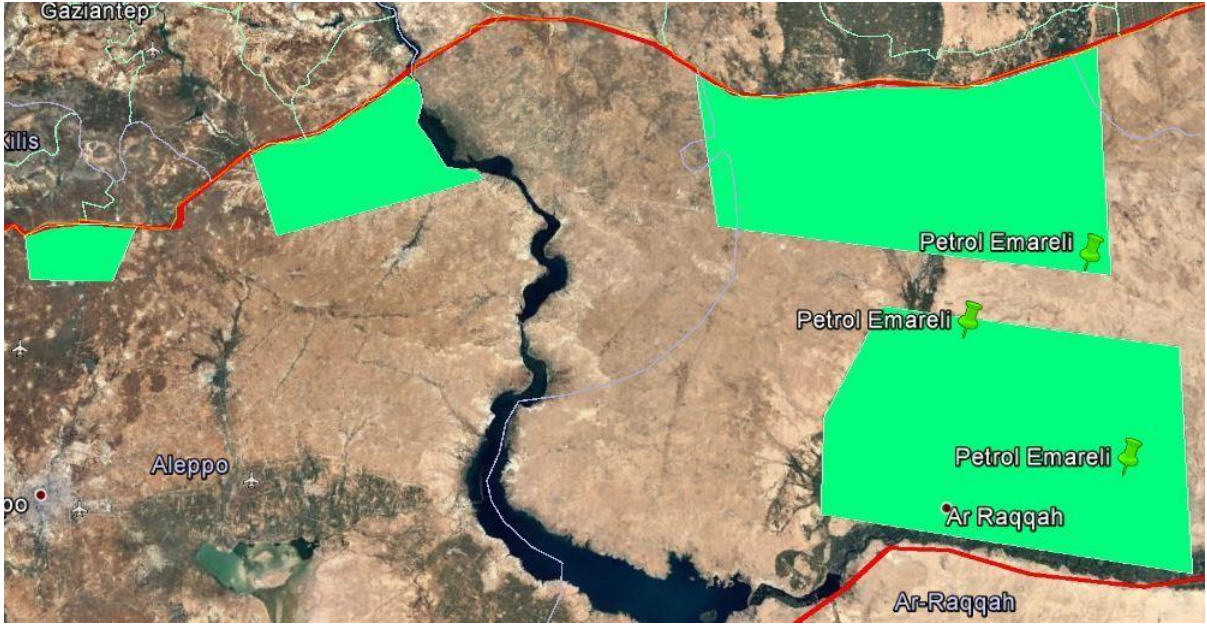
Yani bir zamanlar PYD'nin kontrolü altında kalan bu bölgede keşfedilmiş 48 adet sahada toplamda 6,9 milyar varil petrol eşdeğeri rezerv olduğu tahmin edilmektedir. Şu an ki tesisler kullanılarak ise yaklaşık 210 000 varil /gün seviyesinde bir üretim elde etmek mümkündür. Tabii sürecin kayıt dışı işlemesi, lojistik sorunlar ve yatırım yapılamaması sebebiyle bu üretim rakamları hiçbir şekilde yakalanamamıştır.

Bu bölümde ortaya koyulan rezerv tahminleri yapılırken, ilgili sahaların elde edilebilen teknik verileri bazı kıyaslamalar yapılarak analiz edilmiş ve iyimser bir yaklaşım yapılmıştır.

Not: Bölgedeki kanıtlanmış toplam rezerv ile tahmini toplam rezervin arasındaki fark; yapılan bazı keşiflere ve faaliyetlere dair verilerin uluslararası merciler ile paylaşılmamış oluşudur. TESPAM bu bağlamda iç savaş öncesinde Suriye Petrol Bakanlığındaki kontaklarından ilgili verileri temin etmiştir ve yorumlanmıştır.

İyimser olmayan bir yaklaşım neticesinde, keşfi yapılmış fakat üretime alınamamış sahaların tahminlerden çıkarıldığı ve sadece kanıtlanmış rezerv miktarının alındığı durumda ise ilgili bölgenin toplam rezervi 1,7 milyar varile düşmektedir. Fakat iyimser senaryoda dahi ortaya konan rakamların yapılacak yeni yatırımlar ve çalışmalarla çok daha yüksek seviyelere çıkacağı tahmin edilmektedir. Buraya kadar yapılan tahminler ve ortaya konan rezerv rakamları üretime alınmış, birçok veriyle tanımlanmış, sınırları ve yapısı sismik yorumlarla doğrulanmış sahaları içermektedir. Fakat bölgedeki potansiyel bunlarla da sınırlı değildir. Bölgede yapılan sondajlar neticesinde keşfedilmiş ve sismik çalışmalar ile sınırları tahminen tanımlanmış olan kanıtlanmamış sahaların yanı sıra;

- Sismik çalışmalar mevcut olmayan / sismik verileri yorumlanmamış olabilen / sismik süreci hakkında bilgi olmayan,
- En kötü ihtimalle genel jeolojik tahminler üzerine açıldığı düşünülen sondajlar ile petrol emaresine rastlanan kuyular da bulunmaktadır.

Bunlara ek olarak, Suriye deniz alanlarında da Rusya tarafından Esat döneminde önemli bir keşfin yapıldığına dair bazı bilgiler mevcuttur. İlgili deniz arama bloklarını muhtemelen ABD’li şirketler hali hazırda yeni Suriye yönetimi ile anlaşarak çoktan almıştır.

IX.II Lübnan’ın Sahip Olduğu Hidrokarbon Potansiyeli

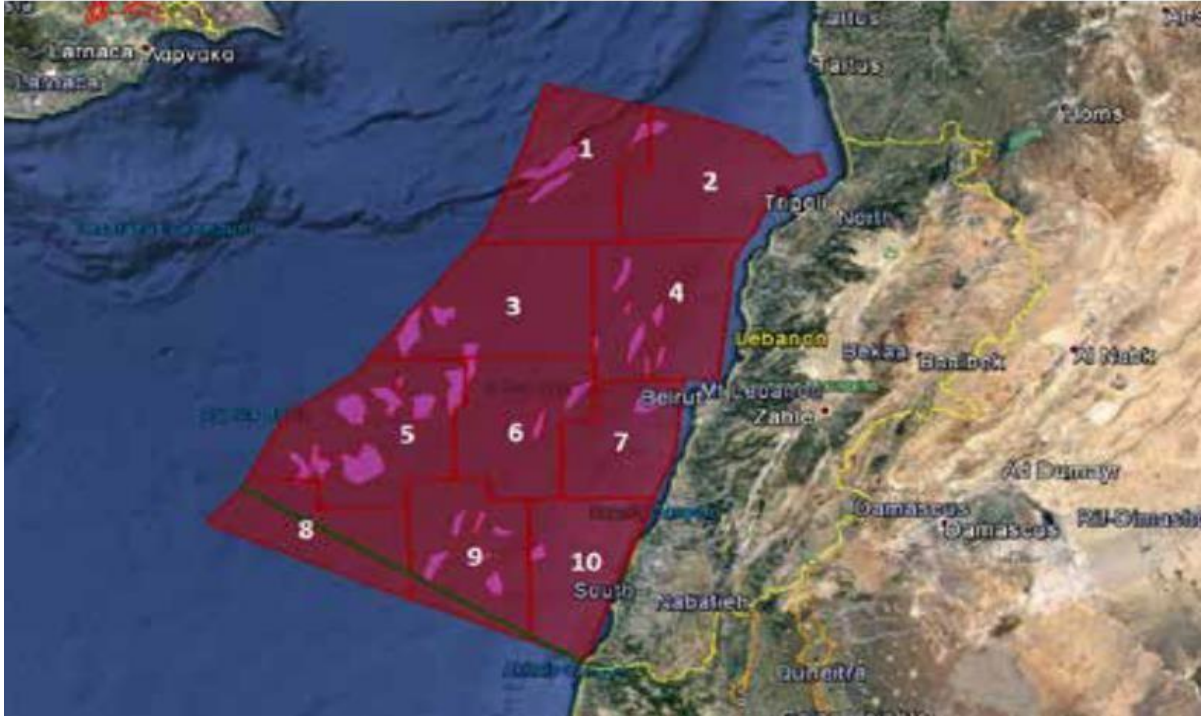
Lübnan yakın vadede Doğu Akdeniz’deki gaz dengelerini değiştirme ihtimalini elinde bulunduran tek devlettir. Çünkü ilgili havzalar, mevcut sismik veriler dikkate alınarak değerlendirildiğinde, bölgedeki hidrokarbon potansiyeli, Eratosthenes Deniz Dağı’ndan batı yönünde değil de, doğu yönünde artmaktadır. Ayrıca Leviathan havzasında da potansiyel kuzey yönünde artış göstermektedir. Yani bu durumda bölgedeki en yüksek potansiyel Lübnan açıklarında gibi farz edilebilecektir. Bunun yanı sıra, Türkiye ve Suriye gibi diğer potansiyel ülkeler için de, henüz ilgili aramacılık faaliyetleri istenilen ölçüde tamamlanmadığı için Lübnan’daki beklentiler ile aynı tahminlerde bulunmak yerinde olmayacaktır. Bu yüzden Lübnan, önemli ölçüde tamamlanmış ve yorumlanmış sismik veri kaynağı ile keşif için sadece ruhsatların verilerek, sondajların başlaması için gün sayan bir durumda beklemektedir. Bu sebeple global gaz oyuncularının dikkatini celp etmeye devam etmektedir. Tabii tüm tahminler açılacak başarılı sondajlar neticesinde doğrulanabilecektir. Fakat sondaj için gün sayan ilgili yapıların; - sismikler ile tespit edilmiş oluşu, - potansiyelin İsrail açıklarına nazaran daha yüksek oluşu, - İsrail tarafında yapılan keşifler neticesinde, Lübnan tarafındaki yapıların da dolu olma ihtimalinin yüksek oluşu, bölgesel umutları arttırmaktadır.

Bu kapsamda, mevcut sismik verilerin yorumlanması neticesinde, İsrail'in ilgili sahaları ile de analogi yapılarak, tüm Lübnan açıklarında 2 trilyon m³ civarında bir kaynak olduğu tahminleri yapılmaktadır.

TESPAM yer bilimleri uzmanları tarafından yapılan yorumlar, özellikle 2, 4 ve 7 numaralı ruhsatlarda büyük potansiyel olduğunu, daha fazla potansiyel yapı işaretlenmiş olsa da, 5 ve 3 numaralı bloklar potansiyel açısından en zayıf ruhsatlar olduğunu işaret etmektedir. Potansiyel beklentileri, İsrail'in iki katı ve Mısır'a eşdeğer bir hacmi işaret etse de, üretim projeksiyonu yapabilmek için henüz erkendir.

Tabii tüm bu yaklaşımların realiteye dönebilmesi için öncelikle bölgeye barışın getirilerek, arama faaliyetlerinin başlaması gereklidir.

Harita 7: Lübnan Arama Ruhsatları ve Potansiyel İhtiva Eden Bölgeler

Dolayısıyla, Lübnan ve Suriye'nin birleşmesi ve bölgede güvenliğin tesis edilmesi hidrokarbon alanında çok büyük bir sinerjiyi beraberinde getirebilecektir.

X. RİSK ANALİZİ VE ENGEL YÖNETİM STRATEJİLERİ

Güçlü bir politika analizi yalnızca fırsatları değil riskleri de dürüstçe ele almalıdır. Karar alıcının olası itirazlara önceden hazırlıklı olması ve her risk için eş zamanlı bir yönetim stratejisinin tasarlanması, rapor güvenilirliğinin temel koşuludur.

Tablo 6: Kapsamlı Risk Matrisi ve Yönetim Stratejileri

Risk	Olasılık	Etki	Yapısal Kaynağı	Yönetim Stratejisi
İsrail güvenlik itirazları	Yüksek	Yüksek	Kuzey sınırında entegre devlet algısı	Entegrasyonun Hizbullah'ı denetim altına alan çerçevede sunulması; İsrail için öngörülebilir ortam argümanı
İran'ın direnci	Orta	Yüksek	Hizbullah ve Lübnan nüfuzunu yitirme korkusu	İran'a sınırlı tanıma kanalı; entegrasyonun dışlamayan çerçevede konumlandırılması
Batı şüpheliği	Orta	Orta	Türkiye'nin hegemonya kaygısı	NATO çerçevesinde bölgesel istikrar katkısı; demokratik geçiş ve referandum mekanizmalarına vurgu
Lübnan iç direnci	Yüksek	Orta	Taif Anlaşması mirası; mezhepsel kimlik siyaseti	Kapsayıcı toplumsal diyalog; azınlık haklarının anayasal güvencesi; kademeli model
Suriye geçiş hükümetinin kırılabilirliği	Orta	Yüksek	HTŞ kökenli yapının kapsayıcılık sorunu	Kademeli süreç; çok etnikli katılım güvencesi; uluslararası gözlemci mekanizması

XI. SENARYO ANALİZİ: ÜÇ STRATEJİK YOLUN KARŞILAŞTIRILMASI

Senaryo A — Aktif Garantörlük: Türkiye Bölgesel Düzen Kurucu Rol Üstleniyor

Bu senaryoda Türkiye, mevcut konjonktürü diplomatik altyapı inşası için bir fırsat olarak kullanır. Suriye ve Lübnan ile ikili temaslarda garantörlük çerçevesi somutlaştırılır; Körfez ülkeleri ve AB'ye süreç diplomatik olarak tanıtılır. Beklenen çıktılar şunlardır: Suriye mülteci krizine kalıcı çözüm zemini; YPG/PKK'nın güney sınırındaki yapısal varlığının zayıflaması; Türk ekonomik aktörlerinin yeniden yapılanmada öncelikli konum kazanması; NATO ve AB nezdinde Türkiye'nin stratejik değerinin artması. Bu senaryo aynı zamanda Türkiye'nin kuzey (Ukrayna-Rusya), doğu (İran-ABD) ve güney (Lübnan-İsrail) krizlerinde eş zamanlı arabulucu rolüyle 'stratejik merkez ülke' statüsünü perçinlemesine zemin hazırlayacaktır.

Senaryo B — Pasif Bekleme: Kısa Vadeli Rahatlama, Uzun Vadeli Stratejik Kayıp

Bu senaryoda Türkiye aktif garantörlük girişiminden kaçınır. Kısa vadede iç kamuoyundan gelen baskı azalır ve anlık rahatlama sağlanır. Ancak orta vadede boşluğu başka aktörler doldurur; yeniden yapılanma ihaleleri Türk şirketlerinin erişimi olmaksızın paylaşılır; mülteci sorunu kronikleşir. Tarih, proaktif diplomasiden kaçınan Türkiye'nin orta ve uzun vadede katbekat büyük fırsatları dışarıda bıraktığını defalarca kanıtlamıştır. Bu senaryo kısa vadede risksiz görünse de orta vadede stratejik pozisyon ve somut ekonomik çıkarların kalıcı olarak yitirilmesine zemin hazırlar.

Senaryo C — Birleşme Gerçekleşmiyor, Parçalanma Derinleşiyor

Bu senaryoda hiçbir aktörün inisiyatif almaması nedeniyle birleşme süreci hayata geçirilememekte ve iki devlet kronik istikrarsızlık içinde kalmaktadır. Lübnan ve Suriye başka bölgesel güçlerin rekabet alanına dönüşür; İsrail'in toprak genişleme politikası engelsiz ilerler; Hizbullah tasfiye edilmiş olsa da yerine daha radikal unsurlar yerleşmiş olabilir. Bu senaryo, sıfır inisiyatif ile sıfır risk olmadığını çarpıcı biçimde ortaya koymaktadır. Hareketsizlik kendi başına kritik bir stratejik seçimdir ve Türkiye açısından ağır bir maliyet üretebilir.

XII. AŞAMALI BİRLEŞME YOL HARİTASI

Suriye–Lübnan birleşmesi tek bir model çerçevesinde ele alınmaz; gerçekçi bir analiz, farklı derinlik ve kapsamdaki seçenekleri ayrı ayrı değerlendirmeyi gerektirmektedir. Entegrasyon teorisi literatüründe iyi belgelendiği üzere, birleşme süreçleri doğrusal değil aşamalı ve geri dönüşlü bir seyir izler. Bu nedenle kademeli yaklaşım hem daha gerçekçi hem de daha sürdürülebilirdir: ekonomik yakınlaşma güveni inşa eden somut çıktılar üretecek, bu çıktılar güvenlik entegrasyonuna zemin hazırlayacak, güvenlik entegrasyonu ise uzun vadede siyasi bütünleşmeyi mümkün kılacaktır.

Tablo 7: Türkiye Garantörlüğünde Aşamalı Birleşme Yol Haritası

Aşama	Dönem	Temel Adımlar	Türkiye'nin Rolü	Başarı Göstergesi
1. Normalleşme ve Güven İnşası	0-18 Ay	Diplomatik ilişki güçlendirme; sınır ticaret bölgeleri; üçlü ekonomi komisyonu; mülteci protokolleri	Arabulucu, kolaylaştırıcı; toplantılara ev sahipliği	İkili ticaret hacminde %30+ artış; mülteci geri dönüş başlangıcı
2. Ekonomik Entegrasyon	18 Ay – 4 Yıl	Gümrük birliği müzakereleri; Beyrut Limanı açılması; ortak yatırım bankası; enerji şebekeleri	Garantör; fon yönetimi; teknik standartlar	500+ milyon USD Türk yatırımı; liman trafiğinde %50 artış
3. Güvenlik Entegrasyonu	4-8 Yıl	Ortak sınır güvenlik altyapısı; resmi güvenlik anlaşması; milis güçlerin kurumsal dönüşümü	Güvenlik garantörü; eğitim desteği; denetim	Ortak güvenlik konseyi aktif; milis operasyonları sona erdi
4. Derin Bütünleşme	8+ Yıl	Ortak ekonomi politika organları; enerji koridoru tam kapasite; anayasal model tartışmaları; uluslararası tescil	Uluslararası arabulucu; uzun vadeli garantör	BM kararı; AB ortaklık perspektifi; enerji koridoru aktif

12.1 Acil Önlemler (0–6 Ay)

Türkiye'nin derhal hayata geçirmesi gereken öncelikler şunlardır: Dışişleri Bakanlığı bünyesinde Levant Birleşme Özel Koordinatörlüğü'nün kurulması; Körfez ülkeleriyle yeniden yapılanma fonu tasarımına yönelik ön görüşmelerin başlatılması ve Suudi Arabistan ile BAE'den 5–10 milyar dolarlık ilk taahhüt talebinin somut bir hedef olarak belirlenmesi; BM

Güvenlik Konseyi'nde süreci destekleyen karar metni için İngiltere, Fransa ve Almanya ile koordineli lobi yürütülmesi.

12.2 Orta Vadeli Önlemler (6–18 Ay)

Türkiye ev sahipliğinde Suriye–Lübnan çalışma grubunun kurulması ve teknik altyapısının oluşturulması kritik ilk adımı oluşturmaktadır. Yeniden yapılanma yatırım fonu için teknik hazırlıkların başlatılması ve Türk özel sektörünün sürece erken entegrasyonu ekonomik ilk hareket avantajının sağlanması bakımından belirleyici öneme sahiptir. Lübnan'daki mezhepsel gruplar ve sivil toplumla kapsayıcı diyalog sürecinin sürdürülmesi iç siyasi meşruiyetin tesis edilmesi açısından vazgeçilmezdir. Sürecin Türkiye'nin genişlemesi olarak değil, bölge halklarının kendi iradesinin güvence altına alınması olarak konumlandırılması uluslararası kamuoyunda doğru algıyı inşa edecektir.

12.3 Uzun Vadeli Kurumsal Mimari (18 Ay ve Sonrası)

Garantörlük çerçevesinin uluslararası hukukta geçerli anlaşma metnine dönüştürülmesi, BM tescili ve çok taraflı onay sürecinin tamamlanması uzun vadeli öncelikler arasında yer almaktadır. Doğu Akdeniz enerji iş birliği çerçevesine Türkiye'nin etkin biçimde dahil edilmesi için AB ve Körfez ülkeleriyle müzakere yürütülmesi enerji güvenliği ve transit konumunun güçlendirilmesi açısından stratejik bir öncelik taşımaktadır.

XIII. SONUÇ: KAOS İÇİNDE DÜZEN KURMA KAPASİTESİ VE TARİHSEL SORUMLULUK

Büyük devletler tarihlerinin dönüm noktalarına genellikle geriye dönüp bakarak ulaşmışlardır. Gerçek devlet aklının sınavı ise bu noktaları geçmişte değil, yaşanırken tanıyabilmektir. Türkiye Cumhuriyeti bugün tam da bu sınavın içindedir. Nisan 2026 itibarıyla Ortadoğu, son yüzyılın en karmaşık ve dönüştürücü yeniden yapılanma sürecinden geçmektedir.

Bu rapor boyunca ortaya konulan analiz, birbirine kenetlenen üç temel sonucu işaret etmektedir. Birincisi, Suriye ve Lübnan'ın birleşmesi salt bir ütopyik arzu değil, her iki ülkenin de sahip olmak zorunda olduğu bölgesel çerçevenin zorunlu çıktısıdır: Suriye denize erişim ve uluslararası meşruiyet olmadan sürdürülebilir bir ekonomik toparlanma gerçekleştiremez; Lübnan ise ekonomik hinterland olmadan finans ve liman altyapısını verimli kullanan bir ekonomiye dönüşemez. İkincisi, bu birleşmenin güvenilir ve tarafsız bir dış garantör olmaksızın hayata geçirilmesi, tarihsel karşılaştırmalı analizin defalarca kanıtladığı üzere kaçınılmaz olarak başarısızlıkla sonuçlanır. Üçüncüsü, coğrafi, tarihsel, askeri, ekonomik ve diplomatik kapasitesi itibarıyla bu garantörlüğü üstlenebilecek tek gerçekçi aktör Türkiye'dir: ABD savaş yükü altında, Rusya kapasitesini yitirmiş, İran ağır hasar görmüş, Körfez ülkeleri tek başına yetersiz, Çin taahhütten kaçınıyor. Bu tabloda tarihsel birikim, askeri varlık, diplomatik kanallar, ekonomik araçlar ve her üç tarafla eş zamanlı işleyen iletişim ağı yalnızca Türkiye'nin elinde bir arada bulunmaktadır.

Suriye–Lübnan birleşmesi, başarıya ulaşması halinde Ortadoğu'nun son yüzyılına damgasını vuran düzenin kökten dönüşümünü simgeleyecektir: Sykes-Picot'un çizdiği yapay sınırların ve bu sınırların körüklediği kronik istikrarsızlığın üstesinden gelen ilk gerçek bölgesel düzenleme olarak tarihe geçecektir.

Ortadoğu'nun yeni düzeni, büyük güçlerin dayattığı sınırlarla değil; bölge halklarının kendi tarihsel bütünlüklerini yeniden keşfetmeleriyle ve bu yolculuğa eşlik edecek bir garantörün rehberliğiyle kurulacaktır. Türkiye, bu garantörlüğü üstlenmeye hem hazır hem de tarihsel olarak muhtaçtır. Şimdi harekete geçilmezse bu pencere kapanacaktır; tarih, bu türden fırsatları ikinci kez sunmaz.

KAYNAKÇA

- Agos. (2024). Lübnan'da Hizbullah üyelerinin çağrı cihazları ve telsizleri uzaktan kumanda ile patlatıldı. <https://www.agos.com.tr/tr/haber/lubnan-da-hizbullah-uyelerinin-cagri- cihazlari-ve-telsizleri-uzaktan-kumanda-ile-patlatildi-30981>
- Akyener, O. (2018). Suriye İç Savaşı Enerji, Güvenlik ve Siyaset Boyutlarıyla. In *Tenva* (I). TENVA
- Akyener, O. (2024). *Kızılelma-3 Güçlü Türkiye İçin Enerji Anahtarı*. TESPAM Yayınevi.
- Anadolu Ajansı. (2024). AA, İsrail'in Suriye topraklarında ilerleyen işgalini görüntüledi. <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/aa-israilin-suriye-topraklarinda-ilerleyen-isgalini-goruntuledi/3420990>
- Anadolu Ajansı. (2024, 28 Eylül). Hizbullah: Genel Sekreterimiz Hasan Nasrallah çünkü İsrail saldırısında öldü. <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/hizbullah-genel-sekreterimiz-hasan-nasrallah-dunku-israil-saldirisinda-oldu/3344218>
- Anadolu Ajansı. (2025, 27 Ocak). Suriye'nin Dünya Bankasına olan 15,5 milyon dolarlık borcu ödendi. <https://www.aa.com.tr/tr/ekonomi/suriyenin-dunya-bankasina-olan-15-5-milyon-dolarlik-borcu-odendi/3570936>
- Anadolu Ajansı. (2026). Filistin topraklarını gasbeden İsraililerin Batı Şeria'daki şiddeti 2025'te yüzde 25 arttı. <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/filistin-topraklarini-gasbeden-israillilerin-bati-seria-daki-siddeti-2025-te-yuzde-25-artti/3796997>
- BBC News. (2024). Assad is in Moscow after fleeing Syria and will be given asylum.
- Bloomberg. (2026). Türkiye'nin bölgesel koordinasyon girişimleri.
- Bozkurt, A. (2014). Hizbullah'ın Lübnan'da kuruluşu ve popüleritesinin sebepleri. *Tarih Okulu Dergisi*, (7).
- Çelikdönmez, Ö. (2025). Suriye'deki İsrail askeri varlığına yönelik Türkiye'nin askeri operasyon planı mı var? Küresel Akdeniz. <https://www.kureselakdeniz.com/haber-suriyedeki-israil-askeri-varligina-yonelik-turkiyenin-askeri-operasyon-plani-mi-var-34467.html>
- DEİK. (2019, 17 Ekim). DEİK, Türkiye'nin Kuşak ve Yol Girişimi'ndeki konumunu 8 farklı senaryoyle ortaya koydu. <https://www.deik.org.tr/basin-aciklamalari-deik-turkiye-nin-kusak-ve-yol-girisimi-ndeki-konumunu-8-farkli-senaryoyle-ortaya-koydu>

DW. (2025a, 26 Ocak). ABD Suriye'ye yönelik Sezar yaptırımlarını kaldırdı. <https://www.dw.com/tr/abd-suriyeye-yonelik-sezar-yaptirimlarini-kaldirdi/a-75212683>

DW. (2025b, 30 Ekim). Şara: Suriye'ye 28 milyar dolar dış yatırım sağladı. <https://www.dw.com/tr/sara-suriyeye-28-milyar-dolar-dis-yatirim-sagladi/a-74548195>

Elhan, N., & Tür, Ö. (2025). Araçsallaştırmadan ittifaka: Suriye-Hizbullah ilişkilerinde stratejik bağımlılığın inşası (1985–2023). TYB Akademi, (43), 50–74.

Euronews. (2025a, 9 Ocak). Lübnan Parlamentosu ordu komutanı Aoun'u cumhurbaşkanı seçerek 2 yıllık çıkmazı sona erdirdi. <https://tr.euronews.com/2025/01/09/lubnan-parlamentosu-ordu-komutani-aounu-cumhurbaskani-secerek-2-yillik-cikmazi-sona-erdird>

Euronews. (2025b, 8 Şubat). Lübnan'da Başbakan Nevvaf Selam yeni hükümeti kurdu. <https://tr.euronews.com/2025/02/08/lubnanda-basbakan-nevvaf-selam-yeni-hukumeti-kurdu>

Euronews. (2026). İsrail, Lübnan'ın güneyine ek asker konuşlandırdı: Beyrut yeniden vuruldu. <https://tr.euronews.com/2026/03/03/israil-lubnanin-guneyine-ek-asker-konuslandirdi-beyrut-yeniden-vuruldu>

Genç, M. S. (2025, 8 Aralık). Devrimin birinci yıl dönümünde Suriye ekonomisi. Türkiye Araştırmaları Vakfı. <https://www.turkiyearastirmalari.org/2025/12/08/yayinlar/analiz/devrimin-birinci-yil-donumunde-suriye-ekonomisi/>

İhlas Haber Ajansı. (2025, 16 Nisan). Lübnan Cumhurbaşkanı Aoun: 2025'e kadar silahlar devlet kontrolünde. <https://www.sondakika.com/politika/haber-lubnan-cumhurbaskani-aoun-2025-e-kadar-silahlar-de-18515282/>

İlke TV. (2024, 15 Kasım). Dünya Bankası: Lübnan ekonomisi savaş nedeniyle 8 milyar dolar zarara uğradı. <https://ilketv.com.tr/dunya-bankasi-hizbullah-israil-catismasi-lubnana-8-milyar-dolar-zarar-verdi/>

İlter, E. (2001). Lübnan'da Ermeni diasporası. Ermeni Araştırmaları, (3).

Kent, L. (2024, 17 Eylül). Israel behind deadly pager explosions that targeted Hezbollah and injured thousands in Lebanon. CNN. <https://edition.cnn.com/2024/09/27/middleeast/israel-pager-attack-hezbollah-lebanon-invs-intl>

Levant24. (2026, 2 Mart). The Syrian economy: From work in 2025 to harvest in 2026. <https://levant24.com/articles/2026/03/the-syrian-economy-from-work-in-2025-to-harvest-in-2026/>

Özerden, H. (2025). Lübnan Hizbullahı ve İsrail'in Lübnan işgalini meşrulaştırma çabaları. Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 9(2), 203.

SANA (Suriye Arap Haber Ajansı). (2026, 6 Nisan). Suriye ve Lübnan arasındaki adli iş birliği kapsamında Suriyeli mahkumların ilk grubunun teslim alınması. <https://sana.sy/tr/syria/2287447/>

Sayın, Y., & Jahjah, A. A. (2024). Bölgesel olayların ve ülkelerin Türkiye-Lübnan ilişkilerine etkisi değerlendirmesi. İslam Medeniyeti Dergisi, 10(52), 75–77.

Sert, S. (2026, 6 Nisan). Suriye-Avrupa ilişkilerinde temkinli normalleşme: Sara'nın Almanya ve İngiltere ziyaretleri ne anlatıyor? Anadolu Ajansı. <https://www.aa.com.tr/tr/analiz/suriye-avrupa-iliskilerinde-temkinli-normallesme-sara-nin-almanya-ve-ingiltere-ziyaretleri-ne-anlatiyor/3888037>

TRT Haber. (2024). Suriye'nin yeni dışişleri bakanı Türkiye mezunu Esad Hasan Eş-Şiybani. <https://www.trthaber.com/haber/dunya/suriyenin-yeni-disisleri-bakani-turkiye-mezunu-esaad-hasan-es-siybani-892268.html>

TRT Haber. (2026, 8 Ocak). Lübnan Cumhurbaşkanı: Ordu, Hizbullah'ın silahsızlandırılması planının ilk aşamasında hedefine ulaştı. <https://www.trthaber.com/haber/dunya/lubnan-cumhurbaskani-ordu-hizbullahin-silahsizlandirilmasi-planinin-ilk-asamasinda-hedefine-ulasti-930979.html>

UNHCR. (n.d.). Syria regional refugee response. Operational Data Portal. <https://data.unhcr.org/en/situations/syria>

Waltz, K. N. (1979). Theory of International Politics. Reading, MA: Addison-Wesley.

War, T. (2025). El Arabiya: Hizbullah, İsrail savaşının başlangıcından bu yana yaklaşık 10 savaşçısını kaybetti. TopWar. <https://tr.topwar.ru/267409-al-arabiya-hizballa-poterjala-okolo-10-000-bojcov-s-nachala-vojny-protiv-izrailja.html>

Wikipedia. (2024, 6 Mart). King-Crane Komisyonu. https://tr.wikipedia.org/wiki/King-Crane_Komisyonu

Wikipedia. (2025). Joseph Aoun. https://en.wikipedia.org/wiki/Joseph_Aoun

World Bank. (2025). Syria physical damage and reconstruction assessment 2011–2024. Washington, DC: World Bank Group.

Yavuz, R. (2024). Sykes-Picot Antlaşması'ndan sonra İngiltere ve Fransa'nın Ortadoğu'nun paylaşım planlarında Şerif Hüseyin'in rolü ve önemine dair bir değerlendirme. Osmanlı Medeniyeti Araştırmaları Dergisi, (22), 264–285. <https://doi.org/10.21021/osmed.1450636>

Yeni Şafak. (2024). Önce Gazze şimdi Lübnan: Çatışmada yeni aşamaya girildi. <https://www.yenisafak.com/dunya/once-gazze-simdi-lubnan-catismada-yeni-asamaya-girildi-4646143>

Zengin Okay, D. (2025, 22 Ekim). Dünya Bankası: Suriye'nin yeniden inşa maliyetinin 216 milyar dolar olduğu tahmin ediliyor. Anadolu Ajansı. <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/dunya-bankasi-suriyenin-yeniden-insa-maliyetinin-216-milyar-dolar-oldugu-tahmin-ediliyor/3723216>